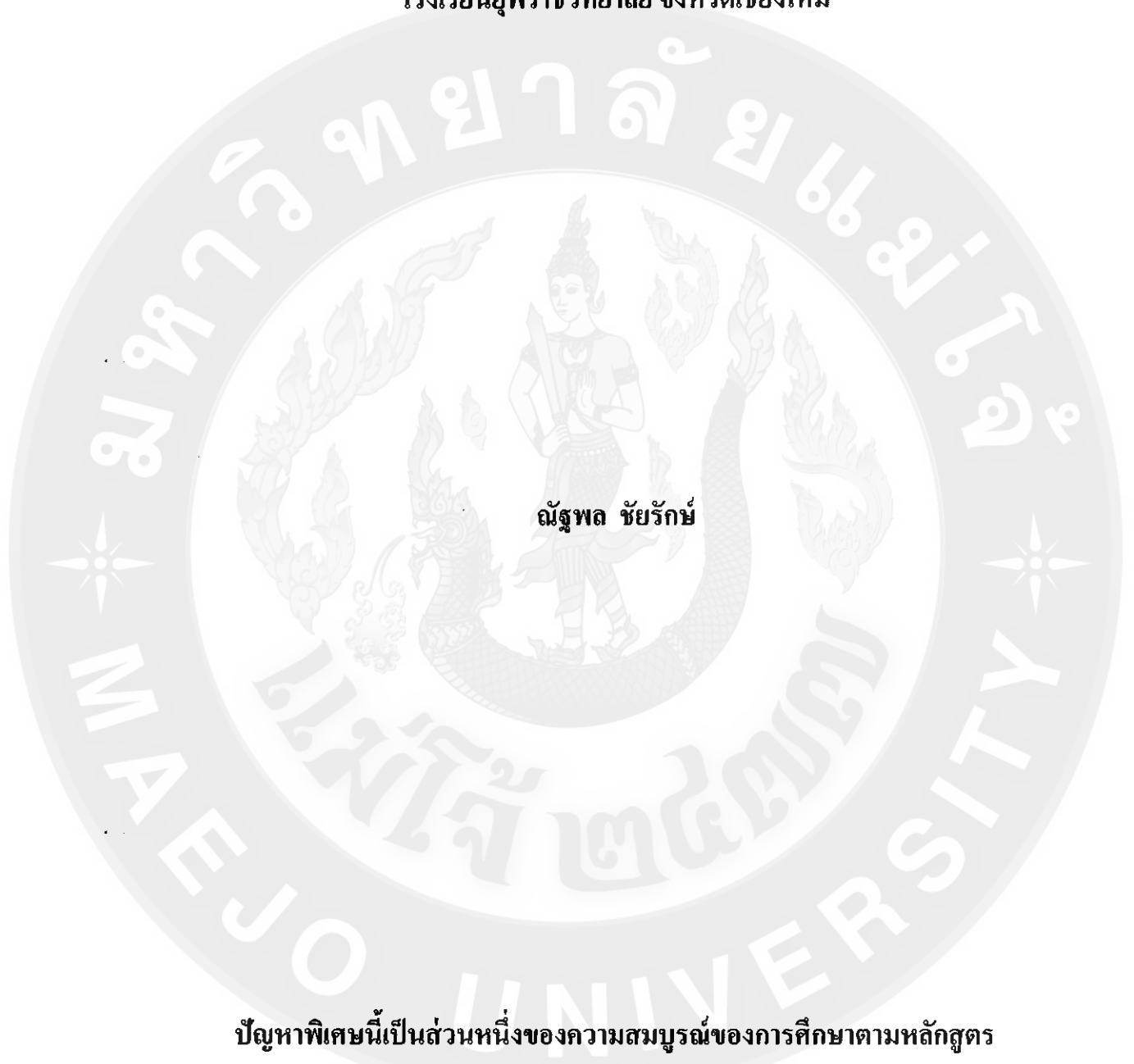

ปัจจัยการสื่อสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อ ความรู้ ทักษะ และ การนำไปปฏิบัติ

ของเยาวชน ในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา: นักเรียนระดับชั้น ม.5

โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่

ณัฐพล ชัยรักษ์

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน

ชื่อเรื่อง

ปัจจัยการสื่อสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อ ความรู้ ทักษะคิด และการนำไปปฏิบัติ
ของเยาวชน ในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา: นักเรียนระดับชั้น ม.5
โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่

โดย

ณัฐพล ชัยรักษ์

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นครเรศ ริงควัด)

วันที่ 10 เดือน ก.ย. พ.ศ. 2557

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์สมชาย องค์กรประเสริฐ)

วันที่ 10 เดือน ก.ย. พ.ศ. 2557

กรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์)

วันที่ 10 เดือน ก.ย. พ.ศ. 2557

ประธานอาจารย์ประจำหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ศรีเงินขวง)

วันที่ 10 เดือน ก.ย. พ.ศ. 2557

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาตพงศ์ วาฤทธิ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 10 เดือน ก.ย. พ.ศ. 2557

ชื่อเรื่อง	ปัจจัยการสื่อสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อ ความรู้ ทักษะคิด และการนำไปปฏิบัติของเยาวชน ในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา: นักเรียนระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นายณัฐพล ชัยรักษ์
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.นครศ รังควัต

บทคัดย่อ

ปัจจัยการสื่อสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อความรู้ ทักษะคิด และการนำไปปฏิบัติของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา : นักเรียนระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรของนักเรียน ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาปัจจัยการสื่อสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ที่มีผลต่อ ความรู้ ทักษะคิด และการนำไปปฏิบัติ ของนักเรียนระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ จำนวน 300 ชุด เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้น ม.5 ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นเพศชาย ร้อยละ 55 นักเรียนหญิง ร้อยละ 45 ส่วนใหญ่มีอายุ 17 ปี เรียนสายวิทย์-คณิต และทั้ง 300 คนไม่ได้ทำงานพิเศษ เพราะผู้ปกครองประสงค์ให้เล่าเรียนเพียงอย่างเดียว มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (ที่ได้รับจากผู้ปกครอง) อยู่ระหว่าง 1,500 -2,500 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวของนักเรียนมากกว่า 30,000 บาท มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ร้อยละ 57.7 นอกนั้นอยู่อำเภอรอบนอก สำหรับสื่อที่นักเรียนได้รับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด คือ สื่อประเภทบุคคล นั่นก็คือ ครู อาจารย์ และนักเรียน ร้อยละ 99 มีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีทัศนคติที่ดีโดยมุ่งหวังว่าเศรษฐกิจพอเพียง คือ ทางรอดของสังคมไทยในปัจจุบันซึ่งจะขับเคลื่อนให้ประเทศชาติมีความเข้มแข็งในทุกด้าน รวมทั้งการวางแผน พัฒนา ยกระดับชีวิตและความเป็นอยู่ในครอบครัวให้ดีขึ้น โดยสามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การวางแผนการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ไม่ฟุ่มเฟือย มีการเก็บออมเงินพึ่งพาตนเอง มีความเอื้ออาทรและนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม ส่วนผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่าประเภทของสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และการนำไปปฏิบัติ อยู่ในเกณฑ์น้อยมาก ควรมุ่งเน้นและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อประเภทสื่อมวลชนให้มากยิ่งขึ้นจะทำให้เกิดการรับรู้ในวงกว้าง

Title	Communicative Factors on Sufficiency Economy Having an Effect on Knowledge, Attitudes, and Adoption of the Youths in Chiangmai province: A Case Study of Mattayomsuksa 5 Students of Yupparaj Wittayalai School, Chiangmai Province
Author	Mr. Natthaphon Chairak
Degree of	Master of Science in Geosocial Based Sustainable
Advisory Committee Chairperson	Associate Professor Dr. Nakarate Rungkawat

ABSTRACT

This study was conducted to investigate: 1) demographic attributes of students; 2) behaviors on exposure to the information on sufficiency economy of the student; and communicative factors related to the sufficiency economy having an effect on knowledge, attitudes, and adoption of the students. The sample group in this study consisted of 300 Mattayomsuksa 5 students of Yupparaj Wittayalai School, Chiangmai province. A set of questionnaires was used for data collection administered with the students.

Findings showed that more than one-half (55%) of the respondents were male. Most of the respondents were 17 years old and taking Science-Math program. All of the respondents did not have extra job because their parents or guardians wanted them to study only. Their average allowance was 1,500-2,500 baht per month. Most of their parents had an average monthly income for more than 30,000 baht. More than one-half (57.7%) of the respondents had domicile in Muang district, Chiangmai province. The respondents perceived information about sufficiency economy through an individual most. Both teachers and students (99%) strongly agreed to the philosophy of sufficiency economy. They had positive attitude toward sufficiency economy and hoped that it could make the country strong in all aspects. It could be a guideline for planning, development, and poverty alleviation. Sufficiency economy could be applied to the following at a highest level: planning on daily expenses; moderate livelihoods; self-reliance and

savings; and generosity. Based on hypothesis testing, it was found that there was a relationship between type of mass media and attitude towards sufficiency economy. The practice on sufficiency economy was found at a very low level. Thus, it should be disseminate through mass media more than ever.

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.นครเศร รังควัด ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์สมชาย องค์กรประเสริฐ และอาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์ กรรมการที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ พร้อมข้อเสนอแนะ ตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ จนสำเร็จสมบูรณ์ ซึ่งผู้เขียน ขอกราบขอบพระคุณ ไว้เป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามที่กรุณาร่วมมือในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณพี่ๆ เพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน ที่ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจจนทำให้ปัญหาพิเศษเล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสะดวกสบาย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และทุกคนในครอบครัว ที่เป็นกำลังใจให้ข้าพเจ้า ที่ให้กำลังใจและเป็นแรงกำลังใจสำคัญจนทำให้เกิดความสำเร็จในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ณัฐพล ชัยรักษ์
กันยายน 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(6)
สารบัญ	(7)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
สถานที่ดำเนินงานวิจัย	4
ขอบเขตของการทำวิจัย	4
นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิด ทฤษฎี และแบบจำลองการสื่อสาร	6
แนวคิด ทฤษฎี การสื่อสารและการเรียนรู้	11
แนวคิด กระบวนการ และทฤษฎีสื่อสารมวลชน	17
ทฤษฎี และวิธีการศึกษาวิจัยทางการสื่อสาร	24
แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร และการเลือกรับข่าวสาร	28
แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร	30
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม	33
แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
ภาคสรุป	41
กรอบแนวคิดการวิจัย	42
สมมุติฐานในการวิจัย	42

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	43
สถานที่ดำเนินการวิจัย	43
ประชากร และการสุ่มตัวอย่าง	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ	44
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	45
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	45
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	47
ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรม	
การเปิดรับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ตอบแบบสอบถาม	47
ส่วนที่ 2 การสอบถามเกี่ยวกับสื่อที่ได้รับความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	53
ส่วนที่ 3 ทักษะคติเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	55
ส่วนที่ 4 การนำไปปฏิบัติตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	56
การทดสอบสมมุติฐาน	60
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	65
สรุปผล	65
อภิปรายผล	69
ข้อเสนอแนะ	71
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	72
บรรณานุกรม	73
ภาคผนวก	75
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	76
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย	86

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ จำแนกตามเพศ	47
2	ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนกตามอายุ	48
3	ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนกตามแผนการศึกษา	48
4	ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนกตามอาชีพเสริม	48
5	ลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	49
6	ลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว	49
7	ลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนกตามภูมิลำเนา	50
8	การได้รับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทสื่อบุคคล	50
9	การได้รับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทสื่อกลุ่ม	51
10	การได้รับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทสื่อมวลชน	51
11	ความสนใจในการรับข้อมูลข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อที่สนใจ	52
12	ความเข้าใจในเนื้อหาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อที่ได้รับ	52
13	ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	53
14	สรุปการวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	55
15	ทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	55
16	ระดับการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชีวิต	56
17	แสดงผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของสื่อที่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	60
18	แสดงผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของสื่อที่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	62
19	การเปรียบเทียบทัศนคติและการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน	63
20	การเปรียบเทียบทัศนคติและการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน	64

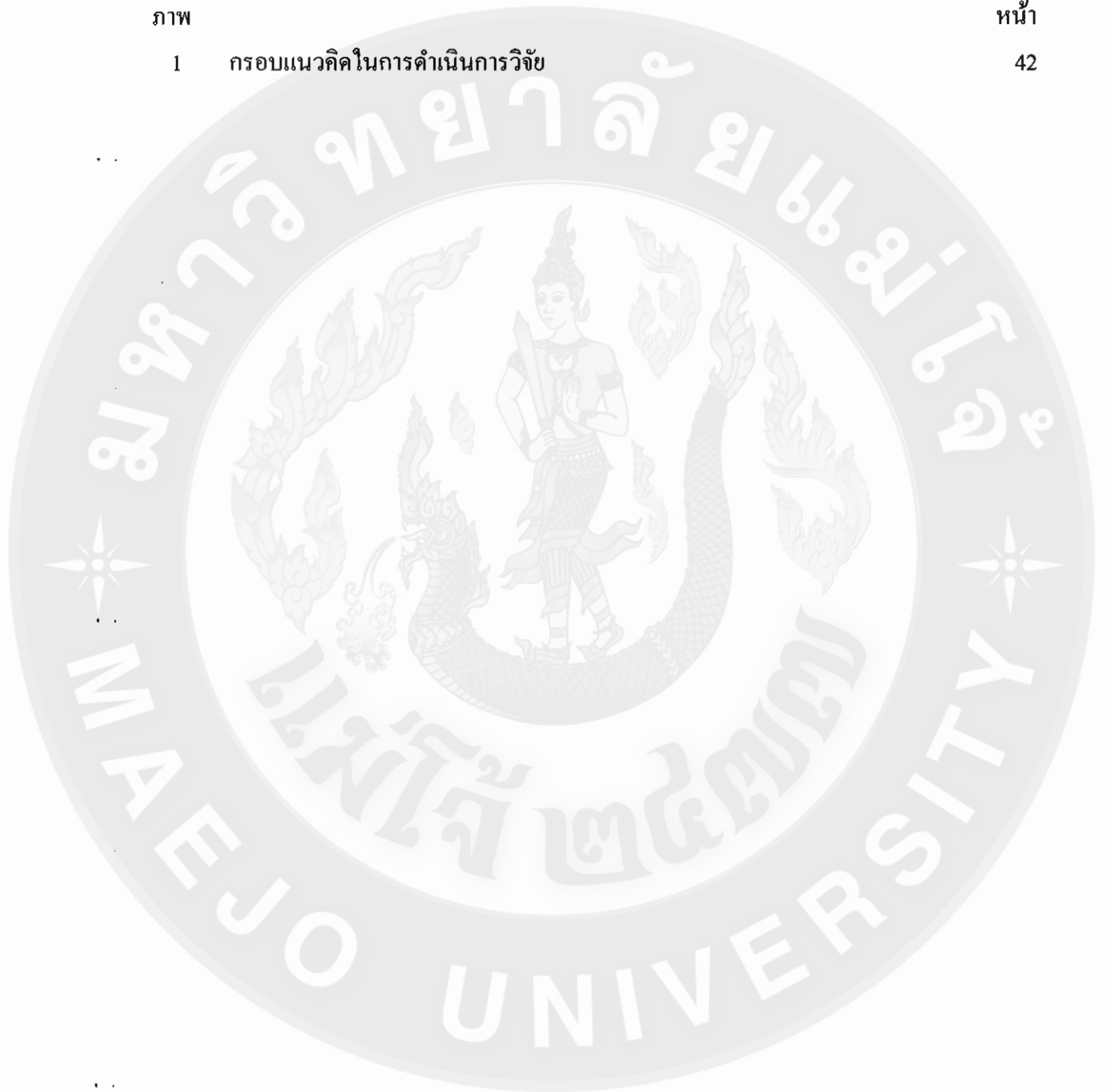
สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

42

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในด้านข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี และกระบวนการที่หลากหลายทันสมัยในการสื่อสาร ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชากรโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วและสามารถกระจายไปยังทั่วทุกมุมโลกได้อย่างกว้างขวาง และมากขึ้น สื่อมวลชนและระบบการสื่อสารมวลชนระหว่างประเทศทำให้มนุษย์ สามารถสื่อสาร และรับรู้เรื่องราวของกันและกันได้อย่างรวดเร็วและใกล้ชิดกันมากขึ้น ระบบการสื่อสารมวลชนโลกจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบและกระบวนการที่น่าสนใจ ที่ทำให้ผู้รับเกิดความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารที่สื่อสารออกไป ตลอดจนทำให้เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ เช่นทางด้าน เชื้อชาติ ศาสนา ลัทธิความเชื่อ ระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่มีอยู่หลากหลาย การสื่อสารในยุคปัจจุบันจึงกลายเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อสภาพสังคมในปัจจุบันทุกระดับเป็นอย่างมาก (ครุณี หิรัญรักษ์, 2542: 1)

ส่วนการสื่อสารในประเทศไทยเริ่มตั้งแต่คณะมิชชันนารีเริ่มการพิมพ์ในประเทศ สมัยรัชกาลที่ 3 เกิดการเปลี่ยนระบบแบบอักษรเป็นแบบเงินตรา การสร้างระบบทหารประจำการ และระบบราชการขนาดใหญ่ การสร้างโครงการพื้นฐานที่สำคัญทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านการขนส่งและการสื่อสาร ทำให้สื่อหนังสือพิมพ์ขยายตัวอย่างรวดเร็ว จากในหมู่คณะมิชชันนารีผู้วางเจ้านาย และชนชั้นกลาง ตามการขยายตัวของเศรษฐกิจ และระบบราชการ (ศิริพงศ์ พะยอมแย้ม, 2530: 6-7) จนกระทั่งมาถึงการเปลี่ยนแปลงทำให้การสื่อสารโทรคมนาคมของไทยก้าวสู่ยุคแห่งความล้ำหน้า ในปี พ.ศ. 2534 กระทรวงคมนาคมได้พิจารณาและเห็นชอบในข้อเสนอของ บริษัทชินวัตรคอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด และได้นำเสนอคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีมติอนุมัติ เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2534 และวันที่ 6 สิงหาคม 2534 ให้บริษัทชินวัตรฯ เป็นผู้ได้รับสัมปทานโครงการดาวเทียมสื่อสารภายในประเทศ โดยกระทรวงคมนาคมและบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด ได้ลงนามในสัญญาดำเนินกิจการโครงการดาวเทียมสื่อสารของไทยอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2534 โดยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน ชื่อ "ไทยคม" (Thaicom) โดยย่อมาจาก Thai Communications ในภาษาอังกฤษ

ดาวเทียมสื่อสารของไทยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนองพระราชดำริในเรื่องของการศึกษา โดยคุณขวัญแก้ว วัชโรทัย เป็นผู้สนองพระราชภารกิจที่โรงเรียนไกลกังวล หัวหิน ซึ่งขณะนั้นได้นำดาวเทียมไทยคมเข้าไปใช้ในกิจการด้านการเรียน การสอน เจตนารมณ์ดังกล่าวเป็นการสนองตอบความต้องการของประชาชน และเป็นการปรับปรุงในเรื่องของการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคสมัยอีกด้วย อีกทั้งยังเป็นการจัดการศึกษาได้ร่มพระบารมีอย่างแท้จริง และที่สำคัญเพื่อเป็นการสนองพระบรมราโชบายทางการศึกษา ในอันที่จะทำให้โรงเรียนไกลกังวลเป็นเครือข่ายและเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา ไทยคมอย่างแท้จริง (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2550: 70-72)

ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารว่าการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินธุรกิจทุกประเภทการสื่อสารเป็นหัวใจของความมั่นคงของประเทศ และการสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศให้ประชาชนอยู่ดีกินดี ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย และในขณะนี้ได้หยั่งรากลึกลงในสังคมไทย เป็นปรัชญาที่ชี้นำยุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนาประเทศในทุกด้าน รวมถึงการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (ปี 2550-2554) รัฐบาลปัจจุบันได้น้อมนำปรัชญานี้มาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการพัฒนาคน การพัฒนาประเทศ การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และการสร้างรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืน

การประยุกต์ใช้หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน เน้นให้เกิด “ภูมิคุ้มกันภายใน” หรือความสามารถของชุมชนในการจัดการกับวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่เกิดจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความพลิกผันทางเศรษฐกิจ ราคาน้ำมัน อุบัติภัยจากธรรมชาติ โรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาในครอบครัว หรือปัญหาผลผลิตตกต่ำ ส่วนในระดับประเทศ การสร้าง “ภูมิคุ้มกันภายใน” ก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน กรอบคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้สามารถสร้างมาตรการที่ยืดหยุ่น ในระบบเศรษฐกิจมหภาค เพื่อให้สามารถรับมือกับความผันผวนที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจโลก และผลกระทบทางด้านลบจากโลกาภิวัตน์ได้เป็นอย่างดี (ฉัฐพงศ์ ทองภักดี, 2550: 28)

และในปี 2538 วันที่ 2 มิถุนายน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงาน เทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติชาติ กรุงเทพมหานคร ได้ทรงมีพระราชดำรัสในงาน เรื่อง “เทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ” และได้ทรงมีพระราชดำรัสถึงเยาวชนไว้ว่า “เยาวชนนั้นแม้ในปัจจุบัน มองดูเหมือนว่าเยาวชนรุ่นใหม่จะมีความสามารถในเรื่องเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ดีกว่า ปรับตัวได้เร็วกว่า แต่อันที่จริงแล้วเยาวชนก็ยังคงต้องการผู้ชี้แนะอยู่

มาก หากครู อาจารย์มีความกระตือรือร้นที่จะทันโลก ทันความรู้ใหม่ๆ มีความรู้เรื่องเทคโนโลยี สารสนเทศ ก็จะสามารถถ่ายทอดความรู้ของตนให้แก่เยาวชนได้ดีและอย่างกว้างขวาง ” หมายความว่า การที่จะสื่อสารหรือถ่ายทอดความรู้ให้แก่เยาวชนได้นั้น ผู้ถ่ายทอดต้องมีทั้งความรู้ เนื้อหาที่แม่นยำ ถูกต้อง ทันสมัยต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีวิธีการสอนหรือ การถ่ายทอดที่น่าสนใจ จึงจะทำให้เยาวชนได้รับความรู้หรือชี้แนะได้อย่างถูกต้องถูกวิธี

จนกระทั่งมาถึงในปี 2547 ได้มีการจัดประกวดเรียงความในหัวข้อเรื่อง “ตัวอย่าง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ข้าพเจ้ารู้จัก” สำหรับนักเรียนทุกระดับชั้นจากโรงเรียน ทั่วประเทศ ผลการดำเนินงานสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจที่ค่อนข้างจำกัด ว่าหลักการเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เฉพาะในการทำเกษตรเพื่อการ พึ่งตนเองเท่านั้น ดังนั้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แนวทาง สำหรับการตัดสินใจตั้งแต่เรื่องเล็กๆในชีวิตประจำวัน ไปจนถึงระดับชาติ การที่จะให้แนวทางของ เศรษฐกิจพอเพียงกลายเป็นวัฒนธรรมหลักในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม จำเป็นต้องมี กระบวนการหล่อหลอมให้ทุกคนมีความเชื่อมั่น และสามารถนำหลักการนี้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่าง เหมาะสม จึงจำเป็นต้องเริ่มที่เยาวชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และการศึกษา หรือการ สื่อสาร การถ่ายทอดที่ดีจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการดังกล่าว (ฉัฐพงษ์ ทองภักดี, 2550: 72)

ด้วยปัญหา และความสำคัญดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจว่า เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัส มาโดยตลอด เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการ ดำรงชีวิต และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาทุกยุคทุกสมัย เพื่อความมั่นคงและความ ยั่งยืนนั้น มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้การสื่อสารแก่ผู้รับ หรือเยาวชนในงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่ยังไม่ สามารถที่จะเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ ตั้งแต่กระบวนการคิดไปจนถึงการนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวัน เพื่อที่จะได้นำไปพัฒนาการสื่อสาร การถ่ายทอด รวมไปถึงการเรียนการสอน ในระดับโรงเรียนได้อย่างดี ให้แก่เยาวชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรของนักเรียนระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราช วิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อศึกษาปัจจัยการสื่อสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่ที่มีผลต่อ ความรู้ ทักษะ และ การนำไปปฏิบัติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้คาดว่า ครู อาจารย์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ที่จะสื่อสาร และเผยแพร่เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปพัฒนาและประยุกต์ใช้กับกลุ่มเยาวชนต่อไป

สถานที่ดำเนินงานวิจัย

โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการทำวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบใช้แบบสอบถามมาเป็นเครื่องมือวิจัยได้ กำหนดขอบเขตการทำวิจัยไว้ ดังนี้

ขอบเขตเชิงพื้นที่

โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตเชิงเนื้อหา

ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและตำรา

ศึกษาพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากนักเรียนระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่

ศึกษาปัจจัยการสื่อสารจากนักเรียนระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตประชากร

นักเรียนระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 300 คน

ขอบเขตระยะเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 12 เดือน ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2554 ถึงเดือน ตุลาคม 2555

นิยามศัพท์

เพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้มีขอบเขตที่ชัดเจนและมีความเข้าใจที่ถูกต้องในความหมายของศัพท์ที่ใช้จึงกำหนดความหมายเฉพาะไว้ดังนี้

ปัจจัยการสื่อสาร หมายถึง ลักษณะ และพฤติกรรมที่ผู้รับสารอ่าน ชม ฟัง จากสื่อประเภทต่างๆ

การเปิดรับสื่อ หมายถึง การเลือกสนใจ เลือกจดจำ การเลือกรับรู้ และตีความหมาย จากข่าวสาร และสื่อมวลชนนั้นๆ

ความรู้ ทักษะคติ และการนำไปปฏิบัติ หมายถึง เป็นผลกระทบที่ผู้รับสารได้รับจากการสื่อสาร ทำให้เกิดพฤติกรรม หรือการเปลี่ยนแปลง เป็นตัวแปรตาม

สื่อ หมายถึง เครื่องมือในกระบวนการติดต่อสื่อสาร ซึ่งทำหน้าที่นำข่าวสารจากแหล่งข่าวสาร หรือผู้ส่งข่าวสาร ไปยังผู้รับสาร ในที่นี้คือ บุคคล กลุ่ม สื่อสารมวลชน

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

เยาวชน ในจังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง นักเรียนระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 2

การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยการสื่อสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการเปิดรับสื่อสำหรับเยาวชน ในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา นักเรียนระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร และแนวคิดที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี และแบบจำลองการสื่อสาร
2. แนวคิด ทฤษฎี การสื่อสารและการเรียนรู้
3. แนวคิด กระบวนการ และทฤษฎีสื่อสารมวลชน
4. ทฤษฎี และวิธีการศึกษาวิจัยทางการสื่อสาร
5. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร และการเลือกรับข่าวสาร
6. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร
7. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม
8. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และแบบจำลองการสื่อสาร

ทฤษฎี และแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารต่าง ๆ นั้น มีลักษณะ หลายรูปแบบวิธีการ หลายวัตถุประสงค์ และมีปัจจัยหลายอย่างที่ใช้ในการสื่อสาร เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย หรือผู้รับสาร เพราะโดยทั่วไปมนุษย์จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป ทั้งในด้านการรับรู้ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม

การสื่อสารมีความหมายกว้างและครอบคลุมถึงกระบวนการทุกอย่างทั้งที่เป็นเชิงวัจนะ (Verbal Communication) อันได้แก่ ภาษาพูดและภาษาเขียน และเชิงอวัจนะ (Nonverbal Communication) ได้แก่ ศิลปะ สี คนตรี ฯลฯ อีกทั้งรวมถึงทุกพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น การโบกมือ การยิ้ม การยักคิ้ว เป็นต้น การสื่อสารทั้งที่มีความชัดเจนสามารถตีความง่าย และซับซ้อนยากต่อการตีความและการทำความเข้าใจ อย่างไรก็ตามการสื่อสารถือว่ามีค่าอย่างมากต่อชีวิตมนุษย์ทุกคนไม่เลือกทั้งชาติและภาษา (กาญจนา มีศิลป์วิภักย์, 2554: 1-4)

แนวคิดทางการสื่อสาร

แนวคิด คือ ส่วนประกอบเริ่มและเป็นพื้นฐานของทฤษฎี ดังนั้นจึงมีการสร้างแนวคิดเพื่อพยายามอธิบายความหมาย ปรัชญาการณ ได้มีผู้กล่าวไว้ในวิธีการสื่อสารว่า เป็นกระบวนการสร้างแนวความคิดซึ่งเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ประกอบด้วยการจัดสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เป็นหมวดหมู่ หรือเป็นประเภทตามลักษณะร่วม ที่สังเกตพบในการวิจัยหรือทฤษฎี แนวคิดอาจแยกเป็นตัวแปรต่างๆ ทั้งตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม

เจที แคปพลาน อธิบายไว้ว่า เมื่อความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีมากขึ้นความคิดของคนเราจะเปลี่ยนไป หรือ แนวคิดเด่นชัดขึ้นเพียงใด ก็จะสามารถนำแนวคิดนั้นมาสร้างเป็นทฤษฎีได้ดีขึ้น ในการสร้างชื่อของแนวคิดนั้นในส่วนประกอบของทฤษฎีใดๆก็ตาม มักมีกลุ่มคำซึ่งใช้อธิบายหรือเรียกแนวคิดของทฤษฎีนั้นๆ แนวคิดกับคำนิยามจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะทั้งสองอย่างจะบอกให้รู้ว่าคุณทฤษฎีกำลังสังเกตอะไร

ทฤษฎีการสื่อสาร

คือ กลุ่มความสัมพันธ์ของแนวคิด คำนิยาม และองค์ประกอบต่างๆ ของการสื่อสาร ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์หนึ่ง และชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะอธิบายหรือคาดเดาปรากฏการณ์นั้น

จากคำจำกัดความข้างต้นสามารถแยกแยะความหมายของทฤษฎีได้ 3 ประเด็น คือ

1. ทฤษฎีการสื่อสาร คือ กลุ่มของข้อความที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำงานของกระบวนการสื่อสาร
2. ทฤษฎีการสื่อสาร ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรต่างๆ และเมื่อได้ปฏิบัติตามทฤษฎีแล้วจะ แสดง ให้เห็นถึงลักษณะของปรากฏการณ์หนึ่งของการสื่อสาร
3. ทฤษฎีการสื่อสารอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ โดยเจาะจงไปว่าตัวแปรใดสัมพันธ์กับตัวแปรใด และมีความสัมพันธ์กันอย่างไรในการสื่อสาร

คำอธิบายในทฤษฎีสะท้อนให้เห็นแนวคิด ซึ่งทฤษฎีแต่ละทฤษฎีจะมีความแตกต่างกันไป เนื่องจากคำอธิบายนั้นตั้งอยู่บนหลักปรัชญาที่ต่างกัน ทฤษฎีการสื่อสารที่ดีจะต้องประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ คือ สามารถทดสอบได้ง่าย และมีประโยชน์ นอกจากนี้ทฤษฎีจะต้องสามารถตอบความต้องการ 5 ประการนี้ได้

1. สามารถอธิบายข้อมูลได้ (Explanation of the data) ทฤษฎีสามารถอธิบายเหตุการณ์หรือพฤติกรรมซึ่งจะทำสถานการณ์ทางการสื่อสารชัดเจนขึ้น ทฤษฎีสามารถอธิบาย "ทำไม" ได้ สามารถอธิบายกระบวนการและผลของการสื่อสารได้เป็นอย่างดี

2. สามารถทำนายเหตุการณ์ในอนาคตได้ (Prediction of Future Events) การทำนายพฤติกรรมมนุษย์เป็นเรื่องที่ยากลำบาก แต่ทฤษฎีสามารถทำนายเหตุและผล ความน่าจะเป็น และแนวโน้มได้

3. สามารถทดสอบสมมุติฐานเฉพาะ (Specific Hypotheses that Can Be Tested) ทฤษฎีที่ดีจะต้องสามารถทดสอบได้ ถ้าการทำนายผิดพลาดการตรวจสอบจะสามารถหาความผิดพลาดนั้นได้

4. มีความซับซ้อนน้อยกว่าการอธิบายอื่นๆ (Less Complex than Other Explanations) ทฤษฎีที่ดีจะต้องง่ายต่อการเข้าใจ ถ้ามีการอธิบายได้หลายวิธี วิธีง่ายที่สุดควรเป็นสิ่งที่เลือกปฏิบัติ

5. สามารถปฏิบัติได้ภายในขอบเขตที่กำหนด (Practical Utility Within its Scope) ทฤษฎีที่ดีจะต้องมีประโยชน์และมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานที่จะสรุปว่า ทฤษฎีที่ดีจะต้องปฏิบัติได้ และทฤษฎีที่ปฏิบัติไม่ได้จะไม่ใช่ทฤษฎีที่ดี

ทฤษฎีทางการสื่อสารจะต้องน่าสนใจ ง่ายต่อการเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทฤษฎีทางการสื่อสารสามารถแบ่งเป็นทฤษฎีทางการสื่อสารของมนุษย์ (Human Communication) และการสื่อสารมวลชน (Mass Communication)

องค์ประกอบของทฤษฎี

1. แนวความคิด (Concept)
2. ข้อเสนอแนะหรือข้อสมมุติฐาน (Proposition or Hypotheses)
3. เหตุการณ์ (Contingency) ที่มีการพิสูจน์ข้อเสนอแนะหรือข้อสมมุติฐาน

หน้าที่ของทฤษฎี

หน้าที่ของทฤษฎีมีลักษณะสำคัญ 8 ประการ ได้แก่ จัดและสรุปความรู้ เน้น ขยาย ความ ช่วยในการสังเกต ทำนาย ถ่ายทอดความรู้ ให้คุณค่าทางการศึกษา และกำหนดทิศทาง ดังนี้

1. จัดและสรุปความรู้

มนุษย์จัดและสรุปความรู้ โดยการปฏิบัติและการแสวงหารูปแบบรวมทั้งการเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ โดยที่ทฤษฎีจะช่วยทำหน้าที่จัดความรู้เหล่านั้นเข้าด้วยกันและยังช่วยสรุปความรู้ในเรื่องต่างๆ เข้าด้วยกัน

2. เน้นความสำคัญของตัวแปร

ทฤษฎีเน้นความสำคัญของตัวแปรที่จะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ หรือประเด็นสำคัญที่หน้าศึกษาค้นคว้า

3. ขยายหรือตีความเหตุการณ์

ทฤษฎีขยายความสิ่งที่ได้สังเกตมา การขยายความนี้ช่วยให้ผู้สังเกตเข้าใจความสัมพันธ์ต่างๆ เท่านั้นช่วยในการตีความ โดยให้ทฤษฎีทำหน้าที่เป็นกรอบหรือ หลักที่ใช้ในการแปลความหมาย และทำความเข้าใจ

4. ช่วยในการสังเกตเหตุการณ์ต่างๆ

ทำหน้าที่อย่าใกล้ชิดกับการเน้น ไม่เพียงแต่สังเกต "อะไร" "อย่างไร" โดยการที่ทฤษฎีจะอธิบายว่าแนวคิดหนึ่งๆ มีความหมายว่าอะไร และมีรายละเอียดต่างๆ ขยายความเป็นมาให้เห็น

5. ทำนายหรือ คาดเดาผลลัพธ์ของเหตุการณ์ต่างๆ

ทฤษฎีสามารถคาดการณ์หรือ ทำนาย เกี่ยวกับผลลัพธ์ หรือผลกระทบที่อาจปรากฏ เช่น ทฤษฎีในการจูงใจ กฎเกณฑ์ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การสื่อสารจิตวิทยาในองค์กร

6. ถ่ายทอดความรู้

ในการถ่ายทอดความรู้ เมื่อนักทฤษฎีได้เผยแพร่สิ่งที่ตนได้ค้นคว้า และได้สังเกต จะเห็นว่า ในการเผยแพร่ หรือถ่ายทอดจะเปิดโอกาสให้มีการอภิปราย ถกเถียงหรือ วิพากษ์วิจารณ์

7. ให้คุณค่าทางการศึกษา ก่อให้เกิดการวิจัย โดยสามารถระบุตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

ได้และนำไปสู่การพัฒนาทฤษฎีใหม่

ทฤษฎีที่ดีเป็นการที่ได้คาดคะเนล่วงหน้าจะเป็นแนวทางให้แก่การวิจัยและช่วยในการศึกษาค้นคว้า จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และเป็นหน้าที่ต่อจากหน้าที่อื่น

8. กำหนดปทัสถาน หรือคุณสมบัติของพฤติกรรม

มีหน้าที่ในการอธิบาย หรือ บรรยายพฤติกรรม หรือประสพการณ์หนึ่ง บางทฤษฎีจะทำหน้าที่พิจารณาประสิทธิภาพ หรือคุณสมบัติของพฤติกรรมหนึ่งๆ สิ่งนี้เป็นการกำหนดปทัสถานของพฤติกรรม

แบบจำลองกระบวนการสื่อสาร (Models of Communication Process)

แบบจำลอง คือ การอธิบายแบบง่าย ๆ ในรูปแบบของการเขียนรูป อธิบายความจริง หรือข้อเท็จจริงแบบจำลองการสื่อสารเป็นเครื่องช่วย เป็นสัญลักษณ์ และเป็นตัวแทนของกระบวนการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นแนวคิดเฉพาะทางด้านการศึกษาของเจ้าของจำลองนั้น ที่สำคัญเราใช้แบบจำลองเหล่านั้น เพื่อให้กระบวนการที่อยู่ยากซับซ้อนดูเข้าใจง่ายและกระจ่างชัดเจนขึ้น แบบจำลองยังมีส่วนช่วยกำหนดตัวทฤษฎีที่จะแสดงองค์ประกอบสำคัญของ โครงสร้างของกระบวนการต่างๆที่ถูกจำลองมา

หน้าที่ของแบบจำลอง

คอตซ์ นักทฤษฎีการสื่อสารได้กำหนดถึงหน้าที่ของแบบจำลองไว้ 4 ประการ

1. การจัดระเบียบ เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลเข้าไว้ด้วยกัน โดยแสดงให้เห็นความคล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นผลที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่นั่นเอง
2. การทำนายหรือคาดการณ์เกี่ยวกับข้อมูลนั้นๆ ในการทำนายหรือการคาดการณ์ สามารถพิสูจน์ได้จากวิธีทางวิทยาศาสตร์
3. การเป็นเครื่องมือที่แสดงภาพทั้งหมดเพื่อให้เกิดความเข้าใจภาพรวม ทำให้เกิดความเข้าใจในข้อมูลที่มีความสลับซับซ้อนได้ง่ายยิ่งขึ้น ด้วยการอธิบายระบบทั้งระบบ ซึ่งอาจนำไปสู่การค้นพบด้วยวิธีใหม่ๆ
4. การกำหนดทางเลือกเกี่ยวกับผลของการศึกษาหรือสิ่งที่คาดคะเน เป็นการใช้ประโยชน์จากการสรุปของสมมติฐานการวิจัยหรือจากวิธีทำแบบทดสอบ

ความสัมพันธ์ของแบบจำลองกับแนวคิดและทฤษฎี

แบบจำลองทำหน้าที่อธิบายตัวแปรของทฤษฎีต่างๆที่กำลังศึกษาหรือวิเคราะห์อยู่ในขณะนั้นและสร้างความเกี่ยวโยงระหว่างแนวคิดและทฤษฎี ซึ่งจะเห็นได้ว่าแบบจำลองอยู่ระหว่างแนวคิดและทฤษฎี โดยจะสังเกตได้ว่าทฤษฎีและแบบจำลองอาจใช้แทนกันได้ในบางโอกาส

บทสรุป

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อสาร อาจเน้นความสำคัญทางด้านผู้ส่งสารหรือผู้รับสารก็ได้ นักนิเทศศาสตร์บางคนเชื่อว่าพฤติกรรมทุกรูปแบบเป็นการสื่อสารทั้งสิ้นและเป็นไปไม่ได้ที่มนุษย์จะไม่สื่อสาร

ความรู้ทางการสื่อสารเกิดจากระบวนการแสวงหาความรู้ของนักสื่อสาร โดยการกำหนดแนวคิด และสร้างทฤษฎีทางการสื่อสาร ซึ่งความรู้จากแนวคิดจะเกิดจากการสังเกตโดยกำหนดเจาะจงไปว่าตัวแปรใด สัมพันธ์กับตัวแปรใด และมีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางการสื่อสารนั้นๆ

แบบจำลองทางการสื่อสารสามารถช่วยอธิบายทฤษฎีทางการสื่อสารให้เห็นกระบวนการสื่อสารที่ชัดเจนทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงความสำเร็จของการสื่อสารตามองค์ประกอบจากทฤษฎีตามความเชื่อ หรือประสบการณ์ของนักสื่อสารเจ้าของทฤษฎีนั้นๆ (กาญจนา มีศิลป์วิภักย์, 2554: 1-4)

แนวคิด ทฤษฎี การสื่อสารและการเรียนรู้

เมื่อการสอนเกิดขึ้นผู้เรียนจะเรียนรู้ถึงแนวคิดและทักษะที่ครูผู้สอนส่งผ่านไปให้ภายใต้กรอบแนวคิดนี้แสดงให้เห็นได้เมื่อมีกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและมีการส่งผ่านสารสนเทศอย่างถูกต้องโดยที่ผู้สอนเป็นผู้ส่งความรู้และผู้เรียนเป็นผู้รับ ผู้สอนจะต้องตรวจสอบว่าผู้เรียนมีการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างถูกต้องหรือไม่โดยการตรวจสอบผลป้อนกลับที่ผู้เรียนส่งกลับมา (กิดานันท์ มลิทอง, 2548: 33-52)

ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจถึงเรื่องการสื่อสารที่สัมพันธ์กับเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องเข้าใจในเรื่องต่างๆ ของการสื่อสาร และการใช้สื่อสารในเทคโนโลยีการศึกษาในลักษณะใดได้บ้างในเรื่องต่างๆ ดังนี้

ความหมายของ “การสื่อสาร”

“การสื่อสาร” หรือ “การสื่อความหมาย” (communicatio) เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “communis” หมายถึง “พร้อมกัน” หรือ “ร่วมกัน” หมายความว่า เมื่อมีการสื่อสารระหว่างกันเกิดขึ้น คนเราพยายามที่จะสร้าง “ความพร้อมกันหรือความร่วมมือ” รวมถึงการ

ส่งผ่าน บอกเล่า หรือแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ เรื่องราวเหตุการณ์ ทัศนคติ กับบุคคลที่กำลังสื่อสารด้วย ดังนั้น การสื่อสารจึงหมายถึง การถ่ายทอดเรื่องราว การแลกเปลี่ยนความคิด การแสดงออกของความคิดและความรู้สึก ตลอดจนไปถึง “ระบบ” (เช่น ระบบโทรศัพท์) เพื่อนำมาติดต่อสื่อสารข้อมูลซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ การสื่อสารยังเป็นการที่บุคคลในสังคมมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันโดยผ่านทางข้อมูลข่าวสาร สัญลักษณ์และเครื่องหมายต่างๆ ด้วย

ลักษณะของการสื่อสาร

ในการที่มนุษย์เราจะมี การสื่อสารหรือสื่อความหมายกันนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยวิธีการรูปแบบ และประเภทของการสื่อสารเป็นหลักสำคัญเพื่อช่วยในการติดต่อกัน การสื่อสารในแต่ละวาระและสภาพการณ์นั้นย่อมมีลักษณะของการติดต่อแตกต่างกันไป โดยอาจจะมีการใช้วิธีการรูปแบบ และประเภทของการสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์หนึ่ง แต่อาจใช้สื่ออย่างหนึ่งในอีกสถานการณ์ก็ได้ ดังนั้น จึงควรที่จะศึกษาถึงลักษณะของการสื่อสารเพื่อให้ใช้ได้เหมาะสมในแต่ละโอกาส

วิธีการของการสื่อสาร

วิธีการของการสื่อสาร แบ่งออกได้ 3 วิธี คือ

การสื่อสารด้วยวาจา หรือ “วจนภาษา” (oral communication) เช่น การพูด การร้องเพลง เป็นต้น

การสื่อสารที่มิใช่วาจา หรือ “อวจนภาษา” (nonverbal communication) และการสื่อสารด้วยภาษาเขียน (written communication) เช่น การสื่อสารด้วยท่าทางภาษามือ และตัวอักษร เป็นต้น

การสื่อสารด้วยจักษุสัมผัส หรือ การเห็น (visual communication) เช่น การสื่อสารด้วยภาพ โปสเตอร์ สไลด์ เป็นต้น หรือโดยการใช้สัญลักษณ์ เช่น ฟักทอง เป็นสัญลักษณ์ของวัน Halloween และเครื่องหมายต่างๆ เช่น ลูกศรชี้ทางเดิน เครื่องหมายห้ามจอดรถ เป็นต้น

รูปแบบของการสื่อสาร

รูปแบบของการสื่อสารแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบคือ

การสื่อสารทางเดียว (one-way communication) เป็นการส่งข่าวสารหรือการสื่อสารไปยังผู้รับแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยที่ผู้รับไม่สามารถมีการตอบสนองทันที (immediate response) กับผู้ส่ง แต่อาจจะมีผลป้อนกลับไปยังผู้ส่งในภายหลังได้ เช่น การเขียนจดหมายไปยังผู้ส่งภายหลังจากได้รับข้อมูลเรียบร้อยแล้ว การสื่อสารรูปแบบนี้จึงเป็นการที่ผู้ส่งและผู้รับไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้ทันที จึงมักเป็นการสื่อสารโดยใช้สื่อมวลชน เช่น ฟังวิทยุ ชม โทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ รวมถึงการติดต่อสื่อสารด้วยกันส่งอีเมล หรือส่ง sms เหล่านี้เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ถึงแม้จะเป็นการใช้สื่อมวลชนซึ่งเป็นการสื่อสารทางเดียวก็ตาม แต่ในปัจจุบันมีบางรายการที่จัดทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์มีการให้ผู้ฟังผู้ชมโทรทัศน์เข้าไปแสดงความคิดเห็นหรือถาม-ตอบปัญหาได้ทันทีกับผู้กระจายการ ลักษณะนี้จะเป็นการสื่อสารสองทางเนื่องจากการตอบสนองและให้ผลป้อนกลับทันทีจากผู้ฟังผู้ชมที่บ้าน

การสื่อสารสองทาง (two-way communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้รับมีการตอบสนองและส่งผลป้อนกลับทันที (immediate feedback) ส่งกลับมายังผู้ส่ง โดยที่ผู้ส่งและผู้รับอาจจะต่อหน้ากันหรืออาจอยู่กันคนละสถานที่ก็ได้ แต่ทั้งสองฝ่ายจะสามารถมีการเจรจาหรือการโต้ตอบกันไปมา โดยที่ต่างฝ่ายต่างผลัดกันทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับในเวลาเดียวกัน เช่น การพูดโทรศัพท์ การประชุมทางไกลด้วยวิดีโอ การสนทนาสดบนอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ประเภทของการสื่อสาร

ประเภทของการสื่อสาร แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

การสื่อสารในตนเอง (intrapersonal or self-communication) เป็นการสื่อสารภายในตนเอง หมายถึง บุคคลผู้นั้นเป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับในขณะเดียวกัน เช่น การเขียนและอ่านหนังสือ เป็นต้น

การสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication) เป็นการสื่อสารระหว่างคน 2 คน เช่น การสนทนา หรือการโต้ตอบจดหมายระหว่างกัน เป็นต้น

การสื่อสารแบบกลุ่มชน (group communication) เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลกับกลุ่มชนซึ่งประกอบด้วยคนจำนวนมาก เช่น การสอนในห้องเรียนระหว่างครูเพียงคนเดียวกับ

นักเรียนทั้งห้อง หรือระหว่างกลุ่มชนบุคคล เช่น กลุ่มชนมาร่วมกันฟังคำปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น

การสื่อสารมวลชน (mass communication) เป็นการสื่อสารโดยใช้สื่อมวลชนประเภทวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ รวมถึงสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ แผ่นพับใบปลิว โปสเตอร์ เพื่อการติดต่อไปยังผู้รับสารจำนวนมากซึ่งเป็นมวลชนหรือกลุ่มคนให้ได้รับข้อมูลข่าวสารเดียวกันในเวลาพร้อมๆ หรือไล่เลี่ยกัน

ระยะทางของการสื่อสาร

ระยะทางของการสื่อสาร แบ่งได้เป็น 2 ระยะคือ

การสื่อสารระยะใกล้ เป็นการที่ผู้ส่งและผู้รับอยู่ต่อหน้ากันและมีการสื่อสารระหว่างกันดังเช่นการพูดคุยกันขณะรับประทานอาหาร หรืออาจใช้สื่อเป็นผู้ส่งโดยสื่อ่นั้นจะเป็นสื่อที่ส่งจากวัสดุอุปกรณ์ที่อยู่ในบริเวณเดียวกัน เช่น ภาพถ่ายในอัลบั้มภาพหรือจากจอคอมพิวเตอร์ฟังเพลงจากแผ่นซีดีด้วยเครื่องเสียง ฯลฯ

การสื่อสารระยะไกล เป็นการส่งข้อมูลสารสนเทศจากผู้ส่งหรือแหล่งส่งที่อยู่ไกลออกไปจากผู้รับ โดยผู้รับจะต้องมีอุปกรณ์รับสัญญาณเพื่อรับข้อมูลที่ส่งมานั้น เช่น การส่งรายการข่าวจากสถานีวิทยุ/โทรทัศน์ การรับอีเมลด้วยคอมพิวเตอร์ การพูดคุยโทรศัพท์กับเพื่อน ฯลฯ

องค์ประกอบของการสื่อสาร

การถ่ายทอดข่าวสารหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อมูลในการสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีเส้นทางของการถ่ายทอดหรือเรียกว่า “ผู้รับ” ได้รับทราบข่าวสารนั้นร่วมกัน จากหลักการนี้จึงต้องมีองค์ประกอบต่างๆ เพื่อให้การสื่อสารเกิดขึ้นได้ดังต่อไปนี้

ผู้ส่ง ผู้สื่อสาร หรือต้นแหล่งของการส่ง (sender communicator or source) เป็นแหล่งหรือผู้ที่นำข่าวสารหรือเรื่องราว แนวความคิด ความรู้ ตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อส่งไปยังผู้รับซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มชนก็ได้ ผู้ส่งนี้จะเป็นบุคคลเพียงคนเดียว เป็นกลุ่มบุคคลหรือสถาบัน โดยอยู่ในลักษณะต่างๆ ได้หลายอย่าง อาทิเช่น ผู้อ่านข่าว ครู นักร้อง นักเขียน จิตรกร กลุ่มผู้อภิปราย สถาบันการศึกษา ฯลฯ เป็นผู้นำเนื้อหาเรื่องราวของข่าว บทเรียน เพลง บทความ ภาพ ฯลฯ มาเสนอแก่ผู้รับโดยการใช้ภาษาหรือวิธีการอื่นๆ ก็ได้เพื่อให้ผู้รับเข้าใจ การกระทำดังกล่าว

เรียกว่า “การเข้ารหัส” (encode) เป็นภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษามือ รูปภาพ สัญลักษณ์ เหล่านี้เป็นต้น

เนื้อหา เรื่องราว (message) ได้แก่ เนื้อหาของสารหรือเรื่องราวที่ส่งออกมา เช่น ความรู้ ความคิด ข่าวสาร บทเพลง ข้อเขียน ภาพ ฯลฯ เพื่อให้ผู้รับข้อมูลเหล่านั้น

สื่อหรือช่องทางในการนำสาร (media or channel) หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยถ่ายทอดแนวความคิด เหตุการณ์ เรื่องราวต่างๆ ที่ผู้ส่งต้องการให้ไปถึงผู้รับ สื่อที่ใช้มากที่สุดคือ ภาษาพูด ซึ่งใช้เสียงเป็นสื่อ หากเขียนหรืออ่านหนังสือที่ใช้คือ ภาษาเขียน หรือถ้ามีการสื่อความหมายกับคนไปจะใช้สื่อ ภาษามือ กิริยาท่าทาง หรือการแสดงออกทางท่าทางหน้าตา นอกจากนี้ อาจมีการใช้สื่ออุปกรณ์ระบบไฟฟ้า เช่น วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ หรือใช้สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น หนังสือ แผนที่ รูปภาพ การจัดนิทรรศการ เป็นสื่อหรือช่องทางเพื่อการสื่อความหมายเรื่องราวได้

ผู้รับหรือกลุ่มเป้าหมาย (receiver, or target audience) ได้แก่ ผู้รับเนื้อหาเรื่องราวจากแหล่งหรือที่ผู้ส่งส่งมา ผู้รับนี้อาจจะเป็นบุคคลเพียงคนเดียว กลุ่มชน หรือสถาบันก็ได้ เมื่อรับเรื่องราวแล้วผู้รับต้องมี “การถอดรหัส” (decode) คือการแปลข่าวสารนั้นให้เข้าใจ

ในบทบาทของผู้รับและผู้ส่งตามที่กล่าวมาแล้ว หากเป็นการสื่อสารสองทางที่ผู้ส่งและผู้รับมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกัน เช่น การสนทนาที่เห็นหน้ากัน การพูดโทรศัพท์ การพิมพ์โต้ตอบกับบนอินเทอร์เน็ต ผู้ส่งและผู้รับจึงมีการเปลี่ยนบทบาทและหน้าที่ซึ่งกันและกันตลอดเวลาที่จะเป็นผู้รับ เมื่อนาย ข ได้ฟังเรื่องราวแล้วแล้วจะพูดโต้ตอบกลับไปในตอนนี้นาย ข จะเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้พูดหรือผู้ส่ง ในขณะที่นาย ก จะกลายเป็นผู้ฟังหรือผู้รับสิ่งที่พูดมา

ผล (effect) หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการที่ผู้ส่งส่งเรื่องราวไปยังผู้รับ ผลที่เกิดขึ้นคือการที่ผู้รับอาจมีความเข้าใจหรือไม่รู้เรื่อง ยอมรับหรือปฏิเสธ พอใจหรือโกรธ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นผลของการสื่อสาร และจะเป็นผลสืบเนื่องต่อไปว่าการสื่อสารนั้นจะสามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้รับ สื่อที่ใช้ และสถานการณ์ในการสื่อสารเป็นสำคัญด้วย

ผลป้อนกลับ (feedback) เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผลซึ่งผู้รับส่งกลับมายังผู้ส่ง โดยผู้รับอาจมีการตอบสนองโดยแสดงอาการให้เห็น เช่น ง่วงนอน ปรบมือ ยิ้ม พยักหน้า ต่ำหน้า การโต้ตอบ หรือการแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลที่ทำให้ผู้ส่งทราบว่าผู้รับมีความพอใจหรือมีความเข้าใจในข้อมูลที่ส่งไปหรือไม่ ผลป้อนกลับนี้เกิดจากการตอบสนองของผู้รับที่ส่งกลับไปยังผู้ส่งนั่นเอง

การสื่อสารในการเรียนการสอน

การเรียนการสอนเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาบทเรียนจากครูผู้สอน ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียนนั้นและทำการตอบสนองเพื่อเกิดการเรียนรู้ขึ้น ในกระบวนการของการเรียนการสอนนั้น ต้องอาศัยลักษณะขององค์ประกอบของการสื่อสารทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วเป็นหลักในการดำเนินการเพื่อเกิดเป็นการสื่อสารขึ้นระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ดังนั้นจึงนับได้ว่าการเรียนการสอนเป็นกระบวนการสื่อสารอย่างหนึ่ง และมีองค์ประกอบที่เปรียบเทียบกับองค์ประกอบของการสื่อสารดังนี้

ผู้ส่งสารในการเรียนการสอน คือ ผู้สอน วิทยากร หรือผู้บรรยาย ที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการเข้ารหัส เพื่อนำเนื้อหาบทเรียนมาเข้ารหัส และต้องตัดสินใจว่าจะทำการเข้ารหัสอย่างไร เช่น จะสอน โดยการบรรยาย อธิบาย หรือการพูดคุยกัน มีการนำสื่อการสอนประเภทใดมาใช้ประกอบเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้รับสาร ซึ่งได้แก่ผู้เรียนให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน

เนื้อหาความรู้ที่ส่งให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ เนื้อหาของวิชาตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ โดยจะแบ่งเป็นบทเรียน มีการเรียงลำดับความยากง่ายเพื่อความสะดวกในการนำมาสอน

สื่อหรือช่องทางที่ใช้ส่งเนื้อหาความรู้ให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ สื่อการสอนประเภทวัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิควิธีการ เพื่อใช้ประกอบการสอนหรือเพื่อให้ผู้เรียนใช้เรียนได้ด้วยตนเอง เช่น สไลด์ เครื่องฉายแผ่นโปร่งใส โทรทัศน์ ชุดการสอน คอมพิวเตอร์ การจำลองในการเรียน เป็นต้น

ผู้รับสาร ได้แก่ ผู้เรียน ซึ่งมีระดับอายุแบบการคิด สติปัญญา สังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละคน จึงทำให้มีความสามารถในการถอดรหัสแตกต่างกันไปด้วย

ผลที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน หมายถึง ผลของการเรียนรู้เพื่อแสดงว่าผู้เรียนสามารถเข้าใจสารหรือความรู้ที่รับมาหรือไม่ ถ้ามีความเข้าใจสิ่งที่เรียนก็จะทำให้รู้สึกสนุกในการเรียนและเรียนรู้เรื่อง ถ้าไม่เข้าใจก็จะทำให้ไม่รู้เรื่องในการเรียนและเกิดความเบื่อหน่ายได้

ผลป้อนกลับของผู้เรียน เป็นการตอบสนองของผู้เรียนที่ส่งกลับไปยังผู้สอน โดยการที่ผู้เรียนตอบคำถามได้หรืออาจจะถามคำถามกลับไป หรือผู้เรียนตอบสนองโดยการพยักหน้า ยิ้ม แสดงอาการง่วงนอน หรือแสดงกิริยาใดๆ ให้เห็น การรวบรวมผลป้อนกลับของผู้เรียนจัดว่าเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้สอน เพราะเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องมาวิเคราะห์ว่าการสอนนั้นเป็นอย่างไรบ้างเพื่อสามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

อุปสรรคของการสื่อสาร

ในบางครั้งการสื่อสารหรือการสื่อความหมายและการเรียนรู้อาจจะไม่ได้ผลบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะอาจจะเกิดอุปสรรคระหว่างผู้ส่งและผู้รับ หรือผู้สอนและผู้เรียนในด้านต่างๆเช่น

คำพูด (verbalism) ลักษณะการใช้ภาษาหรือคำพูดในการสื่อความหมายอาจจะยากเกินไปทำให้ผู้รับไม่เข้าใจ

ฝันกลางวัน (day dreaming) ผู้รับมีจิตใจเลื่อนลอย ไม่มีสมาธิในการรับรู้ทำให้ไม่เข้าใจความหมายที่ส่งมานั้น

ข้ออ้างถึงที่ขัดแย้ง (referent confusion) ข่าวสารหรือบทเรียนที่ส่งมานั้นมีความขัดแย้งกับประสบการณ์เดิมของผู้รับ ทำให้ผู้รับเกิดความขัดแย้งไม่เข้าใจได้

การรับรู้ที่จำกัด (limited perception) ผู้รับอาจจะมีขีดจำกัดของการรับรู้ซึ่งเกี่ยวกับประสาทสัมผัสเฉพาะของแต่ละคน เช่น สายตาสั้น พิการทางโสต เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทางกายภาพไม่เอื้ออำนวย (physical discomfort) ลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพต่างๆ อาจจะไม่เอื้ออำนวยในการสื่อสารหรือการเรียนรู้ เช่น การที่ผู้รับไม่สามารถได้ยินหรือเห็นข้อมูลที่ส่งมาทำให้ไม่เข้าใจสิ่งที่ส่งมาได้ ห้องเรียนที่ร้อนอบอ้าวหรืออาจมีเสียงดังรบกวนจากภายนอกห้องเป็นการรบกวนสมาธิในการเรียน เป็นต้น

การไม่ตอบรับ (imperception) ผู้ส่งอาจไม่เป็นที่ยอมรับของผู้รับทำให้ผู้รับเกิดความต่อต้านหรือไม่สนใจที่จะรับข้อมูลที่ส่งมา หรือการเรียนในวิชาบังคับจำใจต้องเรียนเป็นเหตุให้ไม่สนใจในการเรียนเท่าที่ควร (กิดานันท์ มลิทอง, 2548:33-52)

แนวคิด กระบวนการ และทฤษฎีสื่อสารมวลชน

การสื่อสารเป็นกิจกรรมที่สำคัญของมนุษย์ นับเป็นปัจจัยที่ 5 นอกเหนือจากอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค การสื่อสารของมนุษย์มีหลายรูปแบบ การสื่อสารมวลชนเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสาร เช่นเดียวกับการสื่อสารภายในบุคคล การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่มใหญ่ และการสื่อสารในองค์กร (ปรมะ สตะเทวิน, 2546: 1-7)

ความสำคัญของการสื่อสารมวลชน

ในสังคมปัจจุบันที่มีความทันสมัย สลับซับซ้อน มีกิจกรรมมากมาย และประกอบไปด้วยคนจำนวนมาก ชีวิตในปัจจุบันของเราจึงเป็นชีวิตที่อยู่กับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และการสื่อสารที่รวดเร็ว การสื่อสารมวลชนจึงเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญแทนที่การสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication) การสื่อสารแบบเห็นหน้าคำตากัน (face-to-face communication) และการสื่อสารแบบปากต่อปาก (word-of-mouth communication) การสื่อสารมวลชนทำให้เราสามารถทำการสื่อสารกันได้โดยไม่ถูกจำกัดในเรื่องจำนวนคน เวลาและระยะทาง การสื่อสารมวลชนมีความสำคัญอย่างกว้างต่อชีวิตส่วนตัว และชีวิตการทำงานของเรา ต่อสังคมของเรา และต่อชุมชนโลก (world community)

ความสำคัญต่อกระบวนการสังคม

การสื่อสารนับเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของกระบวนการสังคม (social process) ในการนี้การสื่อสารมวลชนมีบทบาทอย่างสำคัญต่อการดำรงรักษาสังคม และการเปลี่ยนแปลงสังคม

การสื่อสารมวลชนสามารถเสนอข่าวสาร และความคิดเห็นที่ส่งเสริมสนับสนุนระบบสถาบัน และกลไกต่างๆ ของสังคมให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยดีต่อไปได้ เนื่องจากสื่อมวลชนเป็นสถาบันที่มีพลังในการสร้าง และสะท้อนประชามติ ทำให้ประชามติสนับสนุนสิ่งที่ดีงาม ทำให้ผู้ที่ทำสิ่งที่ดีงามถูกต้องมีกำลังใจในการที่จะฟันฝ่าอุปสรรคทั้งปวง ในขณะเดียวกัน เมื่อมีสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม เป็นพิษเป็นภัย และเป็นอันตรายต่อสังคม สื่อมวลชนก็สามารถช่วยจัดสิ่งชั่วร้ายเหล่านั้นได้ โดยขุดคุ้ย สืบเสาะเบาแสบความไม่ดีไม่งามในสังคม รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เป็นประโยชน์ คู่ประชาชน และผู้มีอำนาจหน้าที่เพื่อให้เกิดการแก้ไขอย่างจริงจัง เรื่องราวต่างๆ ในสังคมทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ถูกลำเสนอทางสื่อมวลชนได้รับความสนใจ และแก้ไขจากสังคมมากมายหลายเรื่องด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นประเด็นต่างๆ ทางการเมือง ปัญหาแรงงาน ธุรกิจการค้า หรือปัญหาสังคม เช่น การจราจร สิ่งแวดล้อม ชุมชนแออัด โสเภณี ยาเสพติด โรคเอดส์ คีตกรรม อาชญากรรม ฯลฯ สังคมจึงดำรงอยู่ได้ด้วยความสุข และความมั่นคงเพราะคนดีและสิ่งดีๆ ถูกเก็บรักษาไว้ในสังคม

ในด้านการเปลี่ยนแปลงสังคมหรือการพัฒนา นั้น โดยที่การพัฒนาจะต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชน และการที่ประชาชนจะสามารถให้ความร่วมมือในการพัฒนาได้

ประชาชนจะต้องมีความรู้ (knowledge) มีทัศนคติ (attitude) ที่ดีต่อการพัฒนา ตลอดจนมีความเข้าใจ (understanding) ถึงความจำเป็น ความสำคัญ และแผนงานของโครงการพัฒนาเสียก่อน ประชาชนจึงจะลงมือปฏิบัติ (performance) ตามแผนการพัฒนาได้ จากการศึกษาที่มีความสามารถในการกระจายข่าวสารไปสู่คนจำนวนมากได้ในพื้นที่กว้างขวาง จึงทำให้การสื่อสารมวลชนมีพลังที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลง หรือการพัฒนาสังคม รัฐและสถาบันสังคมต่างๆ จึงพยายามที่จะใช้การสื่อสารมวลชนเป็นเครื่องมือของตนในการพัฒนาสังคม สื่อมวลชนทั้งหลายถูกนำมาใช้ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งการเกษตร การอุตสาหกรรม การเมือง และการปกครอง เศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย และการศึกษา ซึ่งล้วนเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาประเทศ

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการสังคมแล้ว การสื่อสารมวลชนมีความสำคัญทั้งในการเป็นผู้ดำรงรักษาสังคม และในการเป็นผู้พัฒนาสังคม

ความสำคัญต่อข่าวสาร

ข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญต่อมนุษย์ เราใช้ข่าวสารเป็นเครื่องมือในการสนทนาในชีวิตประจำวัน เราใช้ข่าวสารเป็นข้อมูลในการวางแผน เราใช้ข่าวสารเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เรากำลังอยู่ในยุคข่าวสาร (the information age) สังคมปัจจุบันจึงเป็นสังคมข่าวสาร (the information society) โดยแท้ สื่อมวลชนเข้าถึงบ้าน เข้าถึงห้องนอน และนำข่าวสารทุกประเภทมาถึงคน ไม่ว่าจะ เป็น ข่าว บันเทิง สารคดี ความรู้ ศาสนา ต่างประเทศ การเมือง เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม สาธารณสุข ดนตรี กีฬา สังคม ฯลฯ

มีคนกล่าวว่า ไม่ว่าจะบ้านจะใหญ่โตสักแค่ไหน หากบ้านนั้นไม่มีหนังสือพิมพ์ ไม่มีวิทยุ ไม่มีโทรทัศน์ ไม่มีนิตยสาร บ้านนั้นก็เปรียบเหมือนบ้านที่ไม่มีหน้าต่าง เพราะไม่สามารถรับรู้เหตุการณ์ภายนอกได้เลย

เทคโนโลยีการสื่อสารทำหน้าที่ในการขยายสายตาของเราให้กว้างไกลขึ้น และขยายข่าวสารจากสื่อมวลชนให้กว้างขึ้น ในปัจจุบันด้วยเทคโนโลยีใหม่ และการผสมเทคโนโลยีทำให้การสื่อสารมวลชนกลายเป็นการสื่อสารโลก (global communication) บริการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมสามารถเผยแพร่ข่าวสารไปได้ทั่วโลก ยกตัวอย่างเช่น CNN (Cable News Network) สามารถรับชมได้ใน 90 ประเทศ และ MTV (The music channel) หรือโทรทัศน์รายการดนตรีสามารถรับชมได้ในบ้าน 60 ล้านหลังทั่วโลก หนังสือพิมพ์ถูกพิมพ์ และจำหน่ายตามสำนักงานในภูมิภาคต่างๆทั่วโลกผ่านดาวเทียม

นี่คือความสำคัญด้านข่าวสารของการสื่อสารมวลชนซึ่งทำให้สังคมแคบเข้า ทำให้โลกแคบเข้าด้วยอิทธิพลของข่าวสารจากสื่อมวลชน

ความสำคัญต่อวัฒนธรรม

การสื่อสารมวลชนนำวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในส่วนต่างๆของประเทศ และประเทศต่างๆในโลกให้ปรากฏอย่างกว้างขวาง ศักยภาพเช่นนี้ย่อมทำให้วัฒนธรรมของภูมิภาคต่างๆ ในประเทศ และวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ เป็นที่แพร่หลายรับรู้กันทั่วไป ทำให้วัฒนธรรมไม่ถูกแบ่งเขตอย่างชัดเจนตามแผนที่ ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีขึ้น และลดระดับความขัดแย้งระหว่างกันได้ เพราะคนเข้าใจในวัฒนธรรมของกันละกัน วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อและกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคมต่างๆ ในประเทศต่างๆ ทั้งในเรื่องค่านิยม ความคิด ทักษะคิด ความเชื่อ และพฤติกรรม

ในประเทศไทย ศิลปะการแสดงของท้องถิ่นต่างๆ เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมากขึ้น โดยการนำเสนอของสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นต้นกำเนิดเดี่ยว เพลงเหย่อย หมอลำ เพลงอีแซว เพลงเรือ ลำตัด โนห์รา โปงลาง ฯลฯ ในขณะที่การแต่งกาย อาหาร คนตรี ศูนย์การค้า การคมนาคม สวนสนุก อาคารสถานที่ ฯลฯ ที่เรายึดถือปฏิบัติกัน ในสังคมไทยปัจจุบัน ก็ล้วนแล้วแต่เป็นการเลียนแบบวัฒนธรรมต่างประเทศจากการสื่อสารมวลชนทั้งสิ้น

นอกจากนั้นการสื่อสารมวลชนยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมในสังคมด้วย วัฒนธรรมในเรื่อง อาวุโส การเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ การทำบุญ ความมีน้ำใจ ฯลฯ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ฯลฯ ได้รับความเผยแพร่ และรักษาไว้ผ่านสื่อมวลชนในขณะที่เมื่อมีการแทรกแซงทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศ สื่อมวลชนก็มีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดการยอมรับวัฒนธรรมที่ดั่งงาม และเหมาะสมกับสังคมที่กำลังพัฒนาเช่นประเทศไทย วัฒนธรรมดังกล่าวได้แก่ ความมีระเบียบวินัย การเคารพสิทธิของผู้อื่น การทำงานเป็นทีม การมีความรับผิดชอบ การวางแผน การรักษาความสะอาด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ฯลฯ อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมของต่างประเทศที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนนั้นมีวัฒนธรรมที่ดีเป็นประโยชน์ และเหมาะสมกับสังคมไทย ในขณะที่เดียวกันยังมีวัฒนธรรมอีกมากมายที่ไม่ดี ไม่เป็นประโยชน์ และไม่เหมาะสมกับสังคมไทย และก่อให้เกิดการลอกเลียนแบบในสังคม เช่น การแต่งกาย การแสดงออกที่เกินขอบเขตในเรื่องอารมณ์และเพศ กิริยามารยาท ฯลฯ การสื่อสารมวลชนจะช่วยรักษา ส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีงามของคน และนำวัฒนธรรมใหม่ที่ดั่งงามเข้ามาสู่สังคม หรือจะทำลายวัฒนธรรมเดิมที่ดีงาม และนำวัฒนธรรมใหม่ที่

เป็นอันตรายมาสู่สังคม ก็ขึ้นอยู่กับความสำนึกในหน้าที่ และความรับผิดชอบของสถาบัน สื่อมวลชนในแต่ละสังคม

ความสำคัญต่อความเป็นสากล

พลังความสามารถในการเผยแพร่ข่าวสารได้อย่างกว้าง และรวดเร็วของการ สื่อสารมวลชนทำให้ประชาชนสามารถรับรู้ข่าวสารได้ทั่วโลก แม้กระทั่งในเวลาเดียวกับที่ เหตุการณ์เกิดขึ้นในสถานที่ที่อยู่ห่างไกลแสนไกล การสื่อสารมวลชนจึงมีความสำคัญในการทำให้ สิ่งต่างๆของประเทศใดประเทศหนึ่งกลายเป็นสากล เช่น ศิลปวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ ความคิด บุคคล ความบันเทิง กีฬา ฯลฯ

โดยอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ เช่น ระบบการสื่อสารผ่านดาวเทียมจึง ทำให้การสื่อสารมวลชนกลายเป็นระบบการสื่อสารโลก หรือเป็นสากล องค์การหรือสถาบันการ สื่อสารมวลชนในฐานะของผู้ส่งสารก็เป็นสากลมีเครือข่ายโยงใยกว้างขวางทั่วโลก สารก็กลายเป็น สารสากล ไม่ว่าจะเป็น ข่าว สารคดี ความคิดเห็น ความบันเทิง หรือกีฬาต่างๆ เช่น ฟุตบอล มวย เทนนิส สนุกเกอร์ ฯลฯ สื่อมวลชนก็กลายเป็นสื่อสากลที่สามารถนำสาร ไปได้ทั่วโลกโดยอาศัยการ ขยายขีดความสามารถทางการสื่อสารของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ ในขณะเดียวกันผู้รับสาร ทั้งโลก ขอบเขตของคำว่าผู้รับสารนั้นข้ามพินอาณาเขตของประเทศ แต่กลายเป็นประชากรทั้งหมด ของโลก มวลชน (mass) นั้นมากมายมหาศาลกระจายอยู่ทั่วโลกจนกลายเป็นมวลชนโลก (global mass)

ดังนั้น ความเป็นสากล (globalization) ของสิ่งต่างๆ ทั้งปวงในปัจจุบัน โลกนี้จึง เกิดขึ้นเพราะพลังของการสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีทางการสื่อสารโดยแท้

ความสำคัญต่อธุรกิจและอุตสาหกรรม

หัวใจของธุรกิจ และอุตสาหกรรมก็คือ ตลาดผู้บริโภค การผลิตสินค้าในปัจจุบันมี ลักษณะเป็นการผลิตจำนวนมาก (mass production) เพราะมีระบบการผลิตด้วยเครื่องจักร (automation) นอกจากนั้นสินค้าหรือผลผลิตชนิดเดียวกันยังมีการแข่งขันจากผู้ผลิตหลายรายจึงยิ่ง ทำให้ปริมาณของผลผลิตหรือสินค้าที่ออกสู่ตลาดมีจำนวนมากมหาศาล สิ่งสำคัญที่ผู้ผลิตต้อง คำนึงถึงก็คือทำอย่างไรจึงจะทำให้มีตลาด หรือผู้บริโภคในจำนวนมากได้สัดส่วนกับปริมาณของ สินค้า วิธีการที่สำคัญคือ การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าไปสู่ประชาชนจากพลังที่สามารถนำ

ข่าวสารไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง สื่อมวลชนทุกชนิดทั้งหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ จึงถูกนำมาใช้เป็นในการสื่อโฆษณา (Advertising) และการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) เผยแพร่และสร้างภาพ (image) ที่ดีของสินค้า และบริษัทผู้ผลิตเพื่อชักจูงใจให้ประชาชนบริโภคสินค้าของตน ฮันท์ และรูเบน (Todd Hunt and Brent D.Ruben) กล่าวว่า “การโฆษณากระตุ้นให้เราเป็นผู้บริโภค...แม้เรื่องที่ไม่จำเป็น เช่น เครดิทการ์ด” การสื่อสารมวลชนแสดงบทบาทในการทำให้ผู้มีชื่อเสียงมีค่าทางการค้า และคนเหล่านี้ก็ถูกใช้เพื่อส่งเสริมค่าของสินค้า หรือบริการ โคนการโฆษณาในสื่อมวลชน เช่น ดารา นักกีฬา นักการเมือง นักธุรกิจ ฯลฯ รวมทั้งตัวละครที่ถูกเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนก็ถูกนำมาใช้ในการโฆษณาด้วย เช่น มิกกี้เมาส์ (Mickey Mouse) ฯลฯ ตลอดจนสถานที่ต่างๆ เช่น ดิสนีย์ เวิลด์ (Disney World) เบเวอลี่ ฮิลล์ (Beverly Hills) ลาสเวกัส (Las Vegas) นิวยอร์ก (New York) และปารีส (Paris)

การสื่อสารมวลชนจึงเป็นเครื่องมือการตลาดที่สำคัญของธุรกิจ และอุตสาหกรรม

ความสำคัญต่อการเมืองระหว่างประเทศ

ประวัติศาสตร์ของโลกได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของการสื่อสารมวลชนต่อการเมืองระหว่างประเทศนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งในด้านการแข่งขันกัน และการร่วมมือ

ในสงครามโลกครั้งที่ 1 สื่อมวลชนถูกใช้เป็นเครื่องมือของการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) กระตุ้นให้คนในประเทศซึ่งแต่ละคนมีความเป็นเอกเทศมารวมกันเพื่อประเทศชาติ ในการทำสงครามกับต่างชาติ การใช้สื่อมวลชนเพื่อจูงใจมวลชนจำนวนมากเช่นนี้ไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์ การใช้โฆษณาชวนเชื่อเพื่อหวังผลทางด้านการรบและการสนับสนุนจากประชาชนและประเทศต่างๆ ในสงครามโลกครั้งที่ 2 สงครามเวียดนาม สงครามอ่าวเปอร์เซีย ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นการนำเอาสื่อมวลชนมาใช้ในการจูงใจทั้งสิ้น

การสื่อสารมวลชนยังได้แสดงบทบาทในการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่าง ตะวันออก-ตะวันตกด้วย สื่อมวลชนเป็นกระตุนนโยบาย กลาสโนสต์ (glasnost) หรือการเปิดประเทศ (openness) และนโยบาย เปริสโตรอยกา (Peristroika) หรือการเปลี่ยนแปลง (change) ภายในอดีตสหภาพโซเวียต จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทางการเมือง การปกครองและการเศรษฐกิจ

ประเทศต่างๆ ได้ใช้สื่อมวลชนต่างๆ ทั้งของทางการ เช่น สหรัฐอเมริกาใช้สถานีวิทยุเสียงอเมริกา (VOA หรือ Voice of America) อังกฤษใช้สถานีวิทยุบีบีซี (BBC หรือ British Broadcasting Corporation) ตลอดจนสื่อมวลชนของเอกชนทั้งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์

หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และภาพยนตร์ ในการเผยแพร่ข่าวสารและความคิดของตนเพื่อหวังผลทางด้านการเมืองระหว่างประเทศ

ความหมายของการสื่อสารมวลชน

มีผู้ให้ความหมายของการสื่อสารมวลชนไว้หลายคน เช่น

มอริส จาโนวิทซ์ (Moris Janowitz) “การสื่อสารมวลชนประกอบด้วยสถาบันและเทคนิคซึ่งกลุ่มคนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี (หนังสือพิมพ์ วิทยุ ภาพยนตร์ ฯลฯ) ส่งเนื้อหาที่เป็นสัญลักษณ์ (symbolic content) ไปสู่ผู้รับสารที่มีขนาดใหญ่ มีความแตกต่างกัน และอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย”

ชาร์ลส์อาร์ไลท์ (Charles R. Wright) “การสื่อสารมวลชนคือการสื่อสารที่มุ่งไปสู่ผู้รับสารจำนวนมาก ซึ่งมีความแตกต่างกัน และไม่เป็นที่รู้จักของผู้ส่งสาร สารถูกส่งไปยังประชาชนทั่วไปเพื่อให้ถึงประชาชนผู้รับสารได้รวดเร็วในเวลาเดียวกัน และสารนั้นมีลักษณะที่ไม่ยั่งยืน โดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นสื่อ ผู้ส่งสารมักจะเป็นหรือดำเนินการภายใต้องค์การที่สลับซับซ้อนซึ่งมีค่าใช้จ่ายมหาศาล”

ไมเคิล เบอร์กูม (Michael Burgoon) “การสื่อสารมวลชนเป็นการสื่อสารที่ไม่เป็นส่วนตัว (impersonal) และโดยอ้อม (indirect) ที่มุ่งไปสู่คนจำนวนมาก”

จอห์น อาร์บิทเนอร์ (John R. Bittner) “การสื่อสารมวลชนคือการที่สารถูกสื่อสารผ่านสื่อมวลชนไปยังคนจำนวนมาก”

วอเรนเคอจี (Warren K. Agee) และคณะ “การสื่อสารมวลชนคือกระบวนการของการส่งข่าวสาร (information) ความคิด (ideas) และทัศนคติ (attitudes) ไปสู่ผู้รับสารจำนวนมากที่มีความแตกต่างกัน โดยการใช้สื่อที่ถูกพัฒนาเพื่อการนี้”

จากคำนิยามทั้งหลายข้างต้นเราอาจสรุปเพื่อเป็นการง่ายต่อความเข้าใจได้ว่า “การสื่อสารมวลชนเป็นกระบวนการของการสื่อสารไปยังคนจำนวนมากในเวลาเดียวกันหรือในเวลาใกล้เคียงกันโดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นสื่อ” (ปรมะ สตะเทวิน, 2546: 1-7)

ทฤษฎี และวิธีการศึกษาวิจัยทางการสื่อสาร

วิธีสำรวจประชามติแบบโพล (Poll)

คำว่า “poll” มาจากคำว่า “polle” ซึ่งมีความหมายว่า “ส่วนที่อยู่บนยอดของศีรษะ” แต่ความหมายในทางวิชาการนี้ Poll หมายถึงวิธีการสำรวจประชามติอย่างเป็นทางการ

มีสำนักงานหลายแห่งที่ดำเนินการหยั่งประชามติ สำนักงานที่ดำเนินการหยั่งเสียงประชาชนเป็นที่รู้จักกันดี ได้แก่ สำนักแกลลัฟ โพล (Gallup Polle) และสำนักงานแฮร์ริสเซอร์เวย์ (Harris Survey) วิธีการหยั่งประชามติโดยทั่วไปจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ และอาศัยวิธีเก็บสถิติ แต่การหยั่งประชามติจะสัมฤทธิ์ผลแค่ไหน จะขึ้นอยู่กับวิธีการสุ่มตัวอย่างและการใช้ศิลปะทางสถิติเป็นเครื่องมือการวิเคราะห์ และทำการประเมินตัวเลขข้อมูลนั้นๆ ซึ่งถ้าทำการอย่างรัดกุมแล้วแม้จะทำการสัมภาษณ์คนเพียง 1,500 คน ก็สามารถถือได้ว่าคนจำนวน 1,500 คน นั้นเป็นตัวแทนของคนทั้งประเทศ และผลที่ออกมาจะถูกต้องแม่นยำ นับตั้งแต่ปี 1948 เป็นต้นมา สำนักงานหยั่งประชามติแกลลัฟ โพล สามารถทำนายการเลือกตั้งประธานาธิบดีถูกต้องทุกครั้ง (อุทัย หิรัญโต 2520) วิธีดังกล่าวนี้ช่วยตรวจสอบทัศนคติที่ยังไม่แสดงออกมาในรูปของการกระทำ และช่วยตรวจสอบแรงกดดันจากกลุ่มชนว่ามีมากน้อยเพียงใด

การหาประชามติโดยวิธีแกลลัฟ โพล นี้ แรกทีเดียวต้องหาความเห็นรวมคือเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใดจึงชอบหรือไม่ชอบ หรือต้องการความเห็นที่ชี้เฉพาะในแง่ต่างๆ เช่น ชอบหรือไม่ชอบตรงนั้นตรงนี้ เพราะเหตุใดจึงชอบหรือไม่ชอบ ชอบมากน้อยเพียงใดและทัศนคติเหล่านั้นเป็นผลต่อสิ่งอื่นอย่างไร

วิธีการสำรวจประชามติแบบ โพลนี้จะช่วยให้ทราบถึงสิ่งที่ประชาชนคิดและแนวโน้มของการตัดสินใจ ซึ่งใช้ประโยชน์ได้อย่างมากต่อผู้สมัครเลือกตั้ง ผู้ที่ทำหน้าที่ในการสำรวจตรวจสอบประชามติแบบนี้เรียกว่า Pollester ซึ่งเป็นการเรียกตั้งแต่ในสมัยสงคราม โลกครั้งที่สอง ในปัจจุบันเรียกว่า นักวิเคราะห์ประชามติ (public opinion analyst)

ในระยะแรกของการใช้วิธีการแบบโพลนี้เริ่มใช้สำรวจประชามติเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง แต่ยังไม่มียุติที่เป็นระบบและถูกต้องมากนัก แต่ต่อมาวิธีการแบบโพลได้รับการพิจารณาศึกษาอย่างเป็นระบบมากขึ้น คือ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามหลักวิชาการ โดยหลักความเป็นไปได้ทางสถิติ ให้ทุกๆ หน่วยของประชากรมีโอกาสเท่าเทียมกัน ในการถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง

อย่างไรก็ตาม โรเจอร์ (Roger) ได้วิจารณ์ว่า แม้วิธีการแบบโพลจะพัฒนาขึ้นจนเป็นระบบแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีจุดอ่อน กล่าวคือ วิธีดังกล่าวไม่ได้สนใจต่อคำตอบของผู้ถูกสำรวจ นั่นก็คือ ผู้ถูกสำรวจอาจไม่กล้าตอบหรือแสดงความคิดเห็นต่างๆตามที่ตนเองคิดได้อย่างเต็มที่ หรือด้วยความจริงใจอันอาจมาจากเหตุผลใดก็ตาม ฉะนั้น โรเจอร์จึงได้เสนอเครื่องมือการสำรวจโดยออกแบบเป็นสเกลวัดความรู้สึกหรือทัศนคติระดับต่างๆ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยปานกลาง ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งระดับของสเกลนี้สามารถกำหนดให้ละเอียดได้ถึง 10 สเกล และนอกจากนั้นวิธีการแบบโพลยังถูกวิจารณ์ให้เห็นจุดอ่อนอีกหลายประการ เช่น วิธีการสำรวจนี้ในบางกรณีไม่ได้คำนึงถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น เมื่อบุคคลอยู่โดยลำพัง หรือเมื่อบุคคลรวมกันอยู่เป็นกลุ่มทางสังคม ซึ่งมีผลต่อคำตอบของบุคคล (พัชนี เษยจรยา, 2541: 233-235)

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์เนื้อหาตามความหมายของเบเรลสัน (Berelson) หมายถึง เทคนิคของการวิจัยแบบหนึ่งซึ่งมีความเป็นกลางหรือเป็นไปตามทฤษฎี (objective) เป็นระบบเป็นการพรรณนาเชิงปริมาณของเนื้อหาการสื่อสารที่ปรากฏออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด

ตามความนี้ แดเนียลสัน (Danielson) ได้แยกแยะให้เห็นส่วนประกอบที่สำคัญของการวิจัยแบบนี้คือ

1. มีความเป็นกลางหรือตรงไปตรงมา (objective) ไม่ว่าจะมีการวิจัยโดยวิธีการเดียวกันกี่ครั้งก็ตาม การวิจัยจะให้ผลสรุปเหมือนกันทุกครั้ง
 2. เป็นระบบ (systematic) ผู้วิจัยจะต้องมีวิธีการที่เป็นระบบ
 3. สามารถอธิบายได้ในเชิงปริมาณ (quantitative) หมายถึง การแสดงผลได้ด้วยตัวเลขทางสถิติ เช่น การกระจายความถี่ ตารางความสัมพันธ์ สหสัมพันธ์ หรือค่าร้อยละ
 4. ชัดเจน (manifest) เนื้อหาที่นำมาวิจัยจะต้องชัดเจน ทดสอบได้ไม่มีเงื่อนไข
- หลังจากที่เบเรลสันได้เสนอวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาในปี 1952 แล้วนั้น การวิเคราะห์เนื้อหาได้รับความสนใจไปอีกหลายแนวทาง เช่น การวิเคราะห์เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร และผลการสื่อสาร มากกว่าการวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวสารโดยตรง

การวิเคราะห์เนื้อหาสามารถศึกษาได้หลายกรณี เช่น ศึกษาเนื้อหาของข่าวสารเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติ ความคิด บุคลิกภาพ ความเชื่อ แรงจูงใจ เป้าหมายของผู้ส่งสาร หรือแม้แต่การศึกษาเนื้อหาของข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ในแง่ผลการสื่อสารว่าเนื้อหาของวารสารนั้นมีผลอย่างไรต่อพฤติกรรมของผู้อ่าน สร้างความเข้าใจอะไรให้แก่ผู้รับสาร

ในปัจจุบันการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถประมวลผลข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์และใช้วิธีการทดสอบสมมุติฐานมากกว่าการวิจัยเชิงพรรณนาอย่างในสมัยแรกๆ ยิ่งไปกว่านั้นวิธีการใหม่ของการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาที่มีแนวโน้มจะใช้วิธีการทดลอง เช่น การวิเคราะห์เนื้อหาโฆษณาเพื่อศึกษาแนวความคิดในการผลิตผลงานทางโฆษณา ฯลฯ

ตามหลักฐานที่ปรากฏ วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาได้มีการพัฒนามาตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 20 เริ่มด้วยนักศึกษาวิจัยทางด้านวารสารศาสตร์ใช้วิเคราะห์ความสำคัญของข่าวด้วยการนับบรรทัดของข่าวในหนังสือพิมพ์ เช่น ข่าวต่างประเทศหรือข่าวกีฬา แล้วนำมาเปรียบเทียบกับข่าวเรื่องเดียวกันในหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น หือวัดขนาดของหัวข้อข่าวในหนังสือพิมพ์ต่างๆ เพื่อมาเปรียบเทียบกันว่าในเรื่องเดียวกันนี้ฉบับใดให้ความสำคัญมากน้อยเพียงใด

ต่อมาราวปี 1938 ฮาโรลด์ ลาสส์เวลล์ (Harold Lasswell) ได้นำเอาวิธีวิเคราะห์เนื้อหา มาศึกษาเรื่องประชามติ การโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งสหรัฐอเมริกาให้ความสนใจมากในสงครามโลกครั้งที่ 2 การสื่อสารมวลชนสมัยนั้นได้รับการวิเคราะห์อย่างมีแบบแผนภายใต้หัวข้อว่า ใคร พูดอะไร กับใคร ว่าอย่างไร และได้ผลอย่างไร นับเป็นโครงการใหญ่โครงการหนึ่งในยุคนั้น

เบอร์นาร์ด เบเรลสัน ก็ได้ให้ความสนใจการศึกษาด้วยวิธีการนี้ โดยได้รวบรวมบทความต่างๆ เกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา และตีพิมพ์เป็นหนังสือเผยแพร่ ซึ่งมีส่วนทำให้การศึกษาวิธีการนี้แพร่หลายมาจนกระทั่งปัจจุบัน (พัชนี เศษจรรยา, 2541: 237-239)

การวิจัยทางการสื่อสาร (Communication Research)

การวิจัยการสื่อสารเป็นกระบวนการศึกษาทางการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ซึ่งหมายถึง การที่สามารถพิสูจน์หรือทดสอบให้เห็น ได้จริง ควบคุมได้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร จากเอกสารการวิจัยในอดีต การวิจัยการสื่อสารมีขอบเขตอยู่ 2 เรื่องหลักๆ คือ 1) การวิจัยสื่อสารมวลชน (mass communication research) หรือการวิจัยทางวารสารศาสตร์ (journalism research) และ 2) การวิจัยการสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication research)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาระเบียบวิธีการวิจัย และขอบเขตของการวิจัยหรือเป้าหมายของการวิจัยจะเห็นได้ว่า การวิจัยทั้ง 2 แบบ ข้างต้นนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ชรามม์ (Schramm) ได้แบ่งประเด็นการวิจัยสื่อสารมวลชนที่นิยมศึกษากันไว้เป็น 3 ประเด็น คือ

1. การวิจัยเกี่ยวกับสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งของสังคม ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับองค์กรของหน่วยงานสื่อสารมวลชน โครงสร้าง และหน้าที่ที่มีต่อสังคม ความรับผิดชอบของสื่อมวลชนต่อสังคม ฯลฯ

2. การวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการสื่อสาร เช่น ลักษณะของข่าวสาร การเลือกช่องทางการสื่อสาร กระบวนการเลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้รับสาร อุปสรรคของการส่งข่าวสาร ฯลฯ

3. การวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อที่มีต่อบุคคล เช่น อิทธิพลที่มีต่อการดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสังคม ฯลฯ

ส่วนการวิจัยการสื่อสารระหว่างบุคคล มักจะศึกษาจากกลุ่มเล็กๆ ซึ่งเน้นในเรื่องเกี่ยวกับ 1) ผู้ส่งสาร 2) สภาพสังคมแวดล้อมในขณะที่ทำการสื่อสาร 3) ช่องทางที่ใช้ในการสื่อสาร 4) การสื่อสารเชิงวัจนะ และการสื่อสารเชิงอวัจนะ

ระเบียบวิธีการวิจัยทางการสื่อสารที่นิยมใช้กันมีอยู่หลายวิธีได้แก่

1. การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ โดยการศึกษาจากเอกสาร และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ วิพากษ์วิจารณ์

2. การวิจัยเชิงสำรวจ โดยอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรตามผลที่สรุปได้จากการสำรวจ

3. การวิจัยแบบกรณีตัวอย่าง ซึ่งมุ่งศึกษากับบุคคลเฉพาะกลุ่มเฉพาะเรื่องในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

4. การวิจัยเชิงทดลอง ส่วนใหญ่จะวิจัยในห้องปฏิบัติการ

5. การวิจัยแบบสังเกตการณ์โดยการเฝ้าดูสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อหาสาเหตุที่ทำให้เกิดผลเช่นนั้น

6. การวิจัยทางการสื่อสารมีขอบเขตกว้างขวางเนื่องจากวิชาการสื่อสารเกี่ยวข้องกับหลายสาขาวิชาเช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งผลงานวิจัยในสาขาต่างๆ นี้ สามารถพัฒนาและสร้างเป็นทฤษฎีทางการสื่อสารได้มากขึ้น (พัชนี เชนจรรยา, 2541: 241-243)

แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร และการเลือกรับข่าวสาร

แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร เป็นกระบวนการที่จะพิจารณาว่า ผู้รับพร้อมที่จะเปิดรับข่าวสาร หรือไม่ จะเลือกเปิดรับข่าวสารประเภทไหน จากสื่ออะไร และเวลาใด และเมื่อเปิดรับแล้วเลือกสนใจอะไร คนส่วนใหญ่มักจะเลือกรับเฉพาะสิ่ง ที่ตนเองสนใจ หรือมีความสอดคล้องกับความคิดของตนเอง และเมื่อตัดสินใจรับสารใดแล้ว ก็จะพยายามหาความรู้จากสิ่งนั้น เพื่อที่จะเลือกจดจำเป็นความรู้ต่อไป

การเปิดรับข่าวสาร (Media Exposure) และการเลือกรับข่าวสาร (Selective Process)

ข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ ความต้องการข่าวสารจะเพิ่มมากขึ้น เมื่อบุคคลนั้นต้องการข้อมูลในการตัดสินใจ หรือไม่แน่ใจในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง บุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาสู่ตนทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนที่คิดว่ามีผลประโยชน์ต่อตน แรงผลักดันที่ทำให้บุคคลหนึ่งๆ ได้มีการเลือกรับสื่อ นั้น เกิดจากคุณสมบัติของผู้รับสารในด้านต่างๆ ได้แก่

1. องค์ประกอบทางด้านจิตใจ เช่น กระบวนการเลือกรับข่าวสาร การเลือกรับรู้ตามทัศนคติ และประสบการณ์เดิมของตน
 2. องค์ประกอบทางด้านสังคม สภาพแวดล้อม เช่น ครอบครัว วัฒนธรรม ประเพณี ลักษณะทางประชากร เช่น อายุ เพศ ภูมิฐานะ การศึกษา ตลอดจนสถานภาพทางสังคม
- McCombs and Becker (1979) ได้ให้ความเห็นว่าบุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนเพื่อตอบสนอง ความต้องการ 4 ประการ

1. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) โดยการติดตามความเคลื่อนไหว และสังเกตการณ์สิ่งต่างๆ รอบตัวจากสื่อมวลชน เพื่อจะได้รู้ทันเหตุการณ์ ทันสมัย และรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรรู้
2. เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ (Decision) โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันการเปิดรับข่าวสารทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของตนต่อสภาวะหรือเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัวได้
3. เพื่อพูดคุยสนทนา (Discussion) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ทำให้บุคคลมีข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้

4. เพื่อความต้องการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อรับรู้และมีส่วนร่วม ในเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และรอบๆ ตัว

Roger and Sevening (1969) ได้ขยายแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชน ให้กว้างออกไปอีก โดยให้คำนิยามว่าสื่อมวลชนนั้น ครอบคลุมถึงสื่อห้าประเภท คือ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ นิตยสาร และโทรทัศน์ เหตุนี้ ดัชนีในการวัดการเปิดรับสื่อมวลชน ในความหมายของเขาทั้งสอง จึงต้องประกอบด้วยจำนวนรายการวิทยุที่รับฟังต่อสัปดาห์ การอ่าน หนังสือพิมพ์ต่อสัปดาห์ ภาพยนตร์ที่ดูต่อปี และอื่นๆ

ในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนผู้รับสารอาจเปิดรับสาร โดยผ่านกระบวนการในการเลือกรับสาร (Selective Process) ซึ่งมีขั้นตอนต่างๆ คือ (Klapper, 1960)

1. การเลือกรับ หรือการเลือกใช้ (Selective Exposure) บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อ และข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ตามความสนใจ และความ ต้องการของตน เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา และเป็นข้อมูล เพื่อตอบสนองความต้องการของตน

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) นอกจากบุคคล จะเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว บุคคลยังเลือกให้ความสนใจต่อข่าวสารที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้อง หรือเข้ากันได้กับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของบุคคลนั้นๆ ในขณะเดียวกันก็พยายามหลีกเลี่ยงการรับข่าวสาร ที่ขัดต่อทัศนคติ หรือความคิดดั้งเดิม ทั้งนี้เพราะการได้รับข่าวสาร ที่ไม่สอดคล้องกับ ความรู้สึกของเขาจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึก ไม่พึงพอใจ และสับสนได้

3. การเลือกรับรู้ และตีความหมาย (Selective Perception and Selective Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้ว ผู้รับสารอาจมีการเลือกรับรู้ และเลือกตีความสารที่ได้รับด้วยตามประสบการณ์ของแต่ละคน ผู้รับสารจะมีการตีความสารที่ได้รับมาตามความเข้าใจของตนเอง หรือตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการและแรงจูงใจของตนเองในขณะนั้น

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) หลังจากที่บุคคลเลือกให้ความสนใจ เลือกรับรู้ และตีความข่าวสารไปในทิศทางที่สอดคล้อง กับทัศนคติ และความเชื่อของตนแล้ว บุคคลยังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารในส่วนที่ต้องการจำเอาไว้เป็นประสบการณ์ ในขณะเดียวกันก็มักจะลืมข่าวสารที่ไม่ตรงกับความสนใจของตนเอง

Zimbard and Ebbesen (1970) ได้สรุปว่าผู้รับข่าวสารแต่ละบุคคลจะมีพฤติกรรมเปิดรับสื่อ และข่าวสาร ที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะ และปัจจัยที่แตกต่างกันซึ่งเกิดจากปัจจัยพื้นฐานหลายประการ

1. ความเหงา ซึ่งเป็นเหตุผลทางจิตวิทยาที่ว่าโดยปกติคนเราจะไม่ชอบอยู่ตามลำพัง เนื่องจากจะทำให้เกิดความรู้สึกสับสน วิตกกังวล หวาดกลัว และการเมินเฉยจากสังคม จึงต้องพยายามที่จะรวมกลุ่ม หรือติดต่อกับบุคคลโดยตรง หรือการอยู่กับสื่อต่างๆ
2. ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ โดยปกติความอยากรู้อยากเห็น จะเริ่มจากสิ่งใกล้ตัวก่อนตลอดจนสิ่งที่อยู่ห่างตัวเอง ที่จะมีผลกระทบต่อตนเอง ทั้งทางตรง และทางอ้อมแล้ว มนุษย์ยังสนใจอยากรู้อยากเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นในแง่ต่างๆ ด้วย รวมทั้งผลกระทบซึ่งอาจเกิดขึ้นกับตนเอง หรือบุคคลอื่นด้วย
3. ประโยชน์ใช้สอยของตน โดยพื้นฐานมนุษย์มีความเห็นแก่ตัว ดังนั้นในฐานะที่เป็นผู้รับสาร จึงต้องแสวงหา และใช้ข่าวสารบางอย่างที่จะใช้ เป็นประโยชน์ แก่ตนเอง
4. ลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชนโดยทั่วไป เนื่องจากผู้รับสาร มีความต้องการที่ต่างกัน ดังนั้น ลักษณะเฉพาะของสื่อแต่ละชนิด มีส่วนทำให้ผู้รับข่าวสาร จากสื่อมวลชนมีจำนวน และองค์ประกอบที่แตกต่างกัน เพราะผู้รับสารจะเลือกรับข่าวสาร เฉพาะอย่างยิ่งที่สามารถสนองความต้องการ และความพึงพอใจของตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร

โดยทั่วไปผู้รับสารแต่ละคนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปโดยเฉพาะลักษณะทางประชากร (Demographic Characteristics of Audience) อันได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา สถานะทางสังคม และเศรษฐกิจ ศาสนา (ปรมะ สตะเทวิน, 2533)

อายุ (Age)

อายุเป็นลักษณะประการหนึ่ง ที่ใช้ในการวิเคราะห์ผู้รับสารซึ่ง อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องความคิดและพฤติกรรม โดยทั่วไปแล้วคนที่มีอายุน้อยมักจะมีความคิดแบบเสรีนิยม ยึดถืออุดมการณ์ ใจร้อน มากกว่าคนที่มีอายุมากที่มักจะมีความคิดแบบอนุรักษนิยม ยึดถือปฏิบัติ มีความระวัง และมองโลกในแง่ร้ายมากกว่าคนอายุน้อย ซึ่งลักษณะเหล่านี้ มีสาเหตุมาจากประสบการณ์ชีวิต ผ่านยุคเช่นต่างๆ ตลอดจนมีความผูกพันที่ยาวนาน และมีผลประโยชน์ในสังคมมากกว่าคนอายุน้อย ซึ่งลักษณะของการใช้สื่อก็ต่างกันไป คนอายุน้อยมักจะใช้สื่อมวลชนเพื่อความบันเทิง ในขณะที่คนที่มีอายุมากมักจะใช้สื่อมวลชนเพื่อแสวงหาข่าวสารมากกว่าความบันเทิง นอกจากนี้แล้วอายุยังเป็นตัวกำหนดความแตกต่างในเรื่องความยากง่ายในการชักจูงใจด้วย กล่าวคือ คนที่มีอายุมากขึ้น โอกาสที่คนจะเปลี่ยนใจ หรือถูกชักจูงใจจะน้อยลง

ชักจูงใจด้วย กล่าวคือ คนที่มีอายุมากขึ้น โอกาสที่คนจะเปลี่ยนใจ หรือถูกชักจูงใจจะน้อยลง

เพศ (Sex)

จากการวิจัยทางจิตวิทยาแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงกับผู้ชาย มีความแตกต่างกัน อย่าง มาก ทั้งในเรื่องความคิดคำนึง และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรม และสังคม กำหนดบทบาท และ กิจกรรมของคนทั้งสองเพศไว้ต่างกัน ผู้หญิงมักจะเป็นคนที่มีจิตใจอ่อนไหว หรือเจ้าอารมณ์ โอนอ่อนผ่อนตาม และเป็นแม่บ้านแม่เรือน และยังพบอีกว่า ผู้หญิงจะถูกชักจูงใจได้ง่ายกว่าผู้ชาย พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน เพศหญิงมักใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ และฟังวิทยุมากกว่าเพศ ชาย โดยนิยมดูรายการละคร ในขณะที่เพศชายนิยมอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่า

การศึกษา (Education)

การศึกษา หรือความรู้ (Knowledge) เป็นลักษณะอีกประการ หนึ่งที่มีอิทธิพลต่อ ผู้รับสาร ดังนั้น คนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่ต่างกันย่อมจะมีความรู้สึกรู้คิด อุดมการณ์ และ ความต้องการที่ต่างกัน ไป คนที่มีการศึกษาสูง หรือมีความรู้ดีจะได้เปรียบ ในการที่จะเป็น ผู้รับสาร ที่ดีเพราะมีความรู้กว้างขวาง เข้าใจมากกว่าไม่เชื่ออะไรง่ายๆ โดยทั่วไปคนที่มีการศึกษาสูง จะใช้ สื่อมวลชนมากกว่าคนที่มีการศึกษาดำ และคนที่มีการศึกษาสูง มักจะใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ มากกว่าสื่อชนิดอื่น

สถานะทางสังคม และเศรษฐกิจ (Socio-economic Status)

สถานะทางสังคม และเศรษฐกิจ หมายถึง อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ และชาติพันธุ์ ตลอดจน ภูมิหลังของครอบครัว จากการวิจัยพบว่าสถานะทางสังคม และเศรษฐกิจของผู้รับสารมี อิทธิพลอย่างสำคัญ ต่อปฏิกิริยาของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสาร และสาร เพราะว่าคนที่ฐานะ ทาง เศรษฐกิจที่ต่างกัน จะมีวัฒนธรรม ประสบการณ์ ทัศนคติ ค่านิยม และเป้าหมายที่ต่างกัน

ศาสนา (Religion)

การนับถือศาสนา เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งของผู้รับสารที่มีอิทธิพลต่อตัว ผู้รับสาร ทั้งในด้านทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของคน คนที่นับถือศาสนาต่างกันจะมีความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป

ลักษณะของผู้รับสาร (Characteristics of Audience)

โดยทั่วไปบุคคลย่อมมีลักษณะนิสัย และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อต่างกันไป โดยพิจารณาจากเหตุผลพื้นฐาน คือ ความแตกต่างทางด้าน สรีระ ภูมิหลัง และสภาพแวดล้อมตามที่ Schramm (1973) กล่าวไว้ว่า

1. การศึกษาพบว่าผู้ที่มีการศึกษาคดีจะแสวงหาผลประโยชน์จากสื่อต่าง และเพิ่มพูนความรู้
 2. เศรษฐกิจ พบว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จะให้ความสนใจในการอ่านหนังสือนิตยสารมาก และชอบชมบรรณาธิการ เรื่องราวเกี่ยวกับการเมือง ตลอดจนปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และวิทยาการ
 3. อายุ ผู้ที่มีอายุมากขึ้น มักจะนิยมรับข่าวสารที่เป็นทางการมากกว่าข่าวบันเทิง และสนใจการเมืองอย่างจริงจังมากกว่า
 4. เพศ เพศหญิงมักจะสนใจอ่าน ฟัง หรือชมรายการแม่บ้าน บ้านเทิง ในขณะที่ผู้ชายจะสนใจข่าวกีฬา
 5. ศาสนา ในสังคมหนึ่งๆ มักมีผู้นับถือศาสนาต่างกัน ดังนั้นการเสนอ เรื่องราวที่ขัดแย้งทางศาสนาจึงไม่ควร
 6. ที่อยู่อาศัย ผู้ที่รับสารที่อยู่ในท้องถิ่นต่างกัน มักมีความสนใจต่างกันในบางสิ่ง ทั้งนี้ เพราะวิถีการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน
 7. ทัศนคติ ความเชื่อ และแนวความคิดของแต่ละบุคคล ย่อมแตกต่างกันไป
- จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับข่าวสารดังกล่าว ซึ่งให้เห็นว่า ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และการใช้ประโยชน์จากเนื้อหาข่าวสารที่เปิดรับแตกต่างกัน

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม

แนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัว คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Attitude) และการยอมรับปฏิบัติ (Practice) ของผู้รับสารอันอาจจะมีผลกระทบต่อสังคมต่อไป จากการรับสารนั้นๆ ทฤษฎีนี้อธิบายการสื่อสาร หรือสื่อมวลชนว่า เป็นตัวแปรต้นที่สามารถเป็นตัวนำการพัฒนาเข้าไปสู่ชุมชนได้ ด้วยการอาศัย KAP เป็นตัวแปรตามในวัดความสำเร็จของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา (สุรพงษ์ โสชนะเสถียร, 2533)

จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการนำข่าวสารต่างๆ ไปเผยแพร่เพื่อให้ประชาชน ในสังคมได้รับทราบว่า ขณะนี้สังคมมีปัญหาอะไร เมื่อประชาชนได้รับทราบข่าวสารนั้นๆ ย่อมก่อให้เกิดทัศนคติ และเกิดพฤติกรรมต่อไป ซึ่งมีลักษณะสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ เป็นที่ยอมรับกันว่า การสื่อสารมีบทบาทสำคัญ ในการทำโครงการต่างๆ บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ การรณรงค์ให้เยาวชน และประชาชนมีส่วนร่วมส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้ สร้างทัศนคติที่ดีและเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปในทางที่เหมาะสม โดยผ่านสื่อชนิดต่างๆ ไปยังกลุ่มประชาชนเป้าหมาย ซึ่งต้องประกอบด้วย (สุรพงษ์ โสชนะเสถียร, 2533: 77)

1. ความรู้ (Knowledge) ในที่นี้เป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมาก จะได้รับรู้ผ่านประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (S-R) และ จัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำ (ข้อมูล) กับสภาพ จิตวิทยาด้วยเหตุนี้ความรู้จึงเป็นความจำที่เลือกสรรที่สอดคล้องกับสภาพจิตใจของตนเอง ความรู้จึงเป็นกระบวนการภายใน อย่างไรก็ตามความรู้ก็อาจส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก ของมนุษย์ได้ และผลกระทบที่ผู้รับสารเชิงความรู้ในทฤษฎีการสื่อสารนั้นอาจปรากฏได้จากสาเหตุ 5 ประการคือ

1.1 การตอบรับข้อสงสัย (Ambiguity Resolution) การสื่อสารมักจะสร้างความสับสนให้สมาชิกในสังคม ผู้รับสารจึงมักแสวงหาสารสนเทศโดย อาศัยสื่อทั้งหลาย เพื่อตอบข้อสงสัย และความสับสนของตน

1.2 การสร้างทัศนคติ (Attitude Formation) ผลกระทบเชิงความรู้ต่อ การปลูกฝังทัศนคตินั้น ส่วนมากนิยมใช้กับสารสนเทศที่เป็นนวัตกรรมเพื่อสร้างทัศนคติให้ คนยอมรับการแพร่ นวัตกรรมนั้นๆ

1.3 การกำหนดวาระ (Agenda Setting) เป็นผลกระทบเชิงความรู้ที่สื่อกระจายออกไป เพื่อให้ประชาชนตระหนัก และผูกพันกับประเด็นวาระ ที่สื่อกำหนดขึ้น หากตรง กับภูมิหลังของปัจเจกชน และค่านิยมของสังคมแล้ว ผู้รับสารก็จะเลือกข่าวสารนั้น

1.4 การพอกพูนระบบความเชื่อ (Expansion of Belief System) การสื่อสารสังคมมักจะกระจายความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน จึงทำให้ผู้รับสารรับทราบระบบความเชื่อที่หลากหลาย และลึกซึ้งไว้ในความเชื่อของคนมากขึ้นไปเรื่อยๆ

1.5 การรู้แจ้งต่อค่านิยม (Value Clarification) ความขัดแย้งในเรื่องค่านิยมและอุดมการณ์ เป็นภาวะปกติของสังคม สื่อมวลชนที่นำเสนอข้อเท็จจริงในประเด็นเหล่านี้ย่อมทำให้ประชาชนผู้รับสารเข้าใจถึงค่านิยมเหล่านั้นแจ้งชัดขึ้น

2. ทักษะคติ (Attitude) เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นคิด และรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุ หรือสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็นมิติของการประเมิน เพื่อแสดงว่าชอบ หรือไม่ชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสาร อันจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป

องค์ประกอบของทัศนคติ

Zimbardo and Ebbesen (อ้างใน ฐิติ วิทยสธนะ, 2542) กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติ ไว้ 3 ประการ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ความนึกคิด (The Cognitive Component) เป็นส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ทัวไปทั้งสิ่งที่ชอบ และไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้ หรือมีความคิดว่าสิ่งใดดี ก็มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดี ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละบุคคล

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavior Component) คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึกการเปลี่ยนแปลงทัศนคติการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์นั้นมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอยู่ 3 ระดับคือ (จุมพล รอดคำดี, 2532)

3.1 การเปลี่ยนแปลงความคิด สิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ จะมาจากข้อมูลข่าวสารใหม่ ซึ่งอาจมาจากสื่อมวลชน และบุคคลอื่นๆ

3.2 การเปลี่ยนความรู้สึก การเปลี่ยนในระดับนี้จะมาจากประสบการณ์ หรือความประทับใจ หรือสิ่งทำให้เกิดความสะเทือนใจ

3.3 การเปลี่ยนพฤติกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินในสังคม ซึ่งไปมีผลต่อบุคคล ทำให้ต้องปรับพฤติกรรมเดิมเสียใหม่

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีส่วนเกี่ยวข้องกันโดยตรง ถ้าความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม ถูกกระทบ ไม่ว่าจะในระดับไหนก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยนทัศนคติทั้งสิ้น นอกจากนี้ องค์ประกอบต่างๆ ในกระบวนการสื่อสาร เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ลักษณะของข่าวสาร ตลอดจนช่องทางทางการสื่อสาร ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ทั้งสิ้น

4. พฤติกรรม (Practice) เป็นการแสดงออกของบุคคล โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้และทัศนคติแตกต่างกัน ความแตกต่างของความรู้ และทัศนคติเกิดขึ้นเพราะ ความแตกต่างในการเปิดรับสื่อ และความแตกต่างในการแปลความสารที่ตนได้รับ จึงก่อให้เกิดประสบการณ์สังคมที่แตกต่างกัน อันมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยทั่วไป การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวพฤติกรรมนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทุกระดับ ตั้งแต่ปัจเจกชน คนข้างเคียง (กลุ่ม) ไปจนถึงระดับสังคม (สถานการณ์) การโน้มน้าวพฤติกรรมในทุกระดับของ การสื่อสารสังคม อาจผ่านสื่อโดยอาศัยวิธีการ ดังนี้ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533)

4.1 การปลุกเร้าอารมณ์ (Emotional Arousal) เพื่อให้เกิดความตื่นเต้นเร้าใจ ในการติดตามไม่ว่าด้วยภาพ หรือเสียง เช่น บรรยากาศในการประกาศปฏิวัติรัฐประหาร

4.2 การเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ด้วยการแสดงความอ่อนโยน เสียสละและความกรุณาปราณี ขอมแพ้เพื่อความเป็นพระ ก็อาจจะโน้มน้าวผู้คนให้ยอมรับได้ เช่น คนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ ก็เพราะผู้สมัครคนนั้นถูกโจมตีจากผู้สมัครคนอื่นฯ

4.3 การสร้างแบบอย่างขึ้นในใจ (Internalized Norms) เป็นการสร้างมาตรฐานอย่างหนึ่งขึ้น เพื่อให้มาตรฐานนั้นปลูกศรัทธา และเป็นตัวอย่างแก่ผู้รับสาร ที่จะต้องปฏิบัติตาม

4.4 การให้รางวัล (Reward) เช่นการลด แลก แจก แถม ในการโฆษณา เพื่อเป็นการจูงใจให้เลิกซื้อสินค้าอื่นนั้นๆ

และผลของการโน้มน้าวใจด้วยวิธีการข้างต้นก่อให้เกิดพฤติกรรมพื้นฐาน 2 แบบคือ

1. กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมใหม่ๆ หรือให้มีพฤติกรรมที่ต่อเนื่อง (Activation)
2. หยุดยั้งพฤติกรรมเก่า (Deactivation)

ทั้งการกระตุ้นการหยุดยั้ง เป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่ก่อให้เกิดพฤติกรรม อื่นๆ ตามมา เช่น การตัดสินใจวินิจฉัยต่อประเด็นปัญหา การจัดหาทรัพยากรวิธีดำเนินงาน และสร้างพฤติกรรมเพื่อส่วนรวม

จากแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ทำให้ทราบถึงการเกิด การเปลี่ยนแปลง ด้านความรู้ และทักษะ สามารถที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทาง การดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำ แนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง มีหลักพิจารณา ดังนี้

กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1. เจื่อนใจความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2. เจื่อนใจคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี (ปรียานุช พิบูลสรารุช, 2551: 73-77)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มัลลิกา จำปาแพง (2541) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของ ประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20-49 ปี มีสถานภาพโสด อาศัยอยู่ในครอบครัวขนาดกลางและขนาดใหญ่ (สมาชิกในครอบครัวมี 3 คนขึ้นไป) ส่วนใหญ่มีรายได้ครอบครัวอยู่ในระดับกลางและระดับล่าง (รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 25,001 บาท) มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. ถึงระดับปริญญาตรี ส่วนมากเป็นกลุ่มพนักงานเอกชน และกลุ่มนักเรียน นักศึกษา

2. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อทั้ง 4 ประเภท พบว่ากลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อ โทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุ และนิตยสาร ตามลำดับ

สื่อโทรทัศน์ ผู้ชมส่วนใหญ่รับชมโทรทัศน์ทุกวัน โดยใช้เวลาในการชม 2-5 ชั่วโมงต่อวัน และชมโทรทัศน์เป็นประจำในช่วงเวลา 18.00-22.00 น. ของวันจันทร์-อาทิตย์ สถานีโทรทัศน์ที่ติดตามชมมากเป็นอันดับ 1 คือ ช่อง 3 ช่อง 7 และช่อง 9 ประเภทรายการ ที่ติดตามชมเป็นประจำ คือ ข่าว เกมส์โชว์ ละครไทย และวาไรตี้ ตามลำดับ โดยรายการประเภทข่าว ที่ติดตามชมมากเป็นอันดับ 1 คือ ข่าวภาคค่ำ (ช่อง 7) เกมส์โชว์ คือ แสบคูณสอง (ช่อง 3) และวาไรตี้/ ทอล์กโชว์ คือ ทไวไลท์โชว์ (ช่อง 3) ลักษณะการดูโฆษณา ผู้ชมส่วนมากดูภาพ และเรื่องราว ของภาพยนตร์โฆษณาเท่านั้น

สื่อหนังสือพิมพ์ ผู้อ่านส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำทุกวัน วันละ 1 ฉบับ โดยใช้เวลาอ่าน 10-30 นาทีต่อวัน และอ่านในช่วงเวลาอยู่ที่ทำงาน และที่เรียน ในวันจันทร์-ศุกร์ ผู้อ่านส่วนมากอ่านหนังสือพิมพ์จากหน้าแรกไปยังหน้าสุดท้ายแต่เลือกอ่านเฉพาะคอลัมน์ที่สนใจ

เท่านั้น คอลัมน์ที่ชอบอ่านเป็นประจำ คือ ข่าวทั่วไป ดารา/บันเทิง การเมือง และเกร็ดความรู้ ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่ติดตามอ่านหนังสือพิมพ์ทั่วไปรายวันมากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ธุรกิจรายวัน และหนังสือพิมพ์กีฬา ตามลำดับ หนังสือพิมพ์ทั่วไปรายวัน ที่นิยมอ่านมากเป็นอันดับ 1 คือ ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์ธุรกิจรายวัน คือ กรุงเทพธุรกิจรายวัน หนังสือพิมพ์ธุรกิจราย 3 วัน/รายสัปดาห์ คือ ฐานเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์กีฬา คือ สยามกีฬารายวัน หนังสือพิมพ์ภาษาต่างประเทศ คือ Bangkok Post และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น คือ เชียงใหม่นิวส์ ลักษณะการดู/อ่านโฆษณา ผู้อ่านส่วนมากดูเพียงให้ทราบว่าเป็นโฆษณาสินค้า หรือบริการอะไร

สื่อวิทยุ ผู้ฟังวิทยุส่วนใหญ่รับฟังวิทยุเป็นประจำทุกวัน โดยใช้เวลาในการฟัง 1-2 ชั่วโมงต่อวัน และฟังวิทยุเป็นประจำในช่วงเวลา 21.00-24.00 น. ของวันจันทร์-อาทิตย์ ผู้ฟังรับฟังสถานีวิทยุที่กระจายเสียงด้วยระบบเอฟเอ็ม (FM) มากกว่าระบบเอเอ็ม (AM) โดยสถานีที่ฟังไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าเป็นสถานีใดสถานีหนึ่ง สถานีวิทยุระบบเอเอ็ม (AM) ที่นิยมฟังมากอันดับ 1 คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงประจำถิ่น จ.เชียงใหม่ (738 KHz) ส่วนระบบเอฟเอ็ม (FM) คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.เชียงใหม่ (98.0 MHz) รายการวิทยุของสถานีวิทยุระบบเอเอ็ม (AM) ที่นิยมฟังมากเป็นอันดับ 1 คือ ข่าว (738 KHz) ส่วนระบบเอฟเอ็ม (FM) คือ Radio Vote (98.0 MHz) ลักษณะการฟังโฆษณา ผู้ฟังส่วนมาก ฟังแบบผ่านๆ ไม่ได้ให้ความสนใจในเนื้อหาของโฆษณามากนัก

สื่อนิตยสาร ผู้อ่านนิตยสารส่วนใหญ่ อ่านในช่วงเวลากลางวัน และก่อนนอนโดยใช้เวลาในการอ่านแต่ละครั้งน้อยกว่า 1 ชั่วโมง ผู้อ่านส่วนใหญ่ อ่านนิตยสารจากหน้าแรกไปยังหน้าสุดท้าย แต่เลือกอ่านเฉพาะคอลัมน์ที่สนใจเท่านั้น ประเภทของนิตยสารที่ชอบอ่าน คือ บันเทิง ผู้หญิง แฟชั่น และท่องเที่ยว ตามลำดับ นิตยสารประเภทผู้ชาย ที่นิยมอ่านมากเป็นอันดับ 1 คือ จี.เอ็ม. ผู้หญิง คือ แพรวสุดสัปดาห์ ธุรกิจ คือ ผู้จัดการ การเมือง คือ มติชนสุดสัปดาห์ บันเทิง คือ ดาราภาพยนตร์ และกีฬา คือ สตาร์ชอคเกอร์ ลักษณะการดู/อ่านโฆษณา ผู้อ่านส่วนมากดูเพียงให้ทราบว่าเป็นโฆษณาสินค้า หรือบริการอะไร

ฐิติ วิทยสรณะ (2542) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน กับความรู้ และทัศนคติ ที่มีต่อรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.2540 ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า

1. ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ความรู้ และทัศนคติที่มีต่อรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.2540 ไม่แตกต่างกัน โดยลักษณะทางประชากรเรื่องเพศ อาชีพบิดา และมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่นิสิตนักศึกษาได้รับจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครองแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ความรู้ และทัศนคติที่มีต่อรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.2540 ไม่แตกต่างกัน แต่ลักษณะทางประชากรเรื่องคณะวิชาที่สังกัดแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจาก

สื่อมวลชน ความรู้ และทัศนคติที่มีต่อรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.2540 แตกต่างกัน

2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของนิสิตนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับความรู้ที่มีต่อรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.2540 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.2540

3. ความรู้ที่มีต่อรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.2540 ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.2540 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สิริวรรณ กันทา (2544) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับ และความต้องการข่าวสารการเกษตรจากสื่อวิทยุกระจายเสียง พบว่า

1. เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 49 ปี ร้อยละ 94 เป็นชาย ร้อยละ 42.7 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 34.0 มีอาชีพหลัก คือ ทำนาทำไร่ ร้อยละ 30.7 ทำสวนไม้ผล ร้อยละ 20.0 เกษตรผสมผสาน ร้อยละ 15.3 เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 57.3 มีอาชีพรอง คือ รับจ้าง และค้าขาย มีรายได้เฉลี่ย 78,933.33 ต่อครอบครัวต่อปี สื่อที่เกษตรกรใช้รับรู้ข่าวสารการเกษตร คือ วิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ ร้อยละ 99.3 เท่ากัน เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด มีเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงในครัวเรือน ร้อยละ 91.3 มีจำนวน 1 เครื่อง ร้อยละ 8.7 มีจำนวน 2 เครื่อง เป็นเครื่องที่สามารถรับฟังได้ทั้งระบบ AM, FM ร้อยละ 78.7 ฟังได้เฉพาะระบบ AM ร้อยละ 21.3

2. เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดรับฟังวิทยุกระจายเสียงระบบ AM และ สามารถรับฟังสัญญาณได้ชัดเจนดี เกษตรกรร้อยละ 80.7 เปิดรับฟังวิทยุกระจายเสียงมากที่สุด ช่วงเที่ยง (11.01 – 14.00 น.) และเกษตรกรทั้งหมดเปิดรับฟังวิทยุกระจายเสียงทุกวัน (วันจันทร์ – ศุกร์ และวันเสาร์ - อาทิตย์) เกษตรกรร้อยละ 70.7 รับฟังวิทยุกระจายเสียง 5 ชั่วโมงขึ้นไป สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มก.) เป็นสถานีที่เกษตรกรผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่เปิดรับฟังเป็นประจำ และสถานีวิทยุกระจายเสียงค่ายกาวีละ (วปถ.) สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดเชียงใหม่ (วท.) ตามลำดับ เพราะมีรายการที่ชอบ รับคลื่นได้ชัดเจนที่สุด และมีผู้ดำเนินรายการที่ชอบ ตามลำดับ ประเภทของรายการที่เปิดรับฟัง คือ ข่าวบันเทิง สารความรู้ รายการข่าว สารเกษตรที่เกษตรกรเปิดรับฟัง 3 ลำดับแรกได้แก่ รายการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มก.) พบประชาชน เกษตรก่อนแจ้ง และแหวดวงการเกษตร ของสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มก.) เพราะเป็นรายการที่นำเสนอข่าวสาร ความรู้ที่หลากหลายจากผู้ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ซึ่งมาเสนอแนะ และมาช่วยแก้ไขปัญหาให้ แก่เกษตรกร เกษตรกรร้อยละ 52.7 ติดต่อกับสถานีวิทยุกระจายเสียง และผู้ดำเนินรายการทาง โทรศัพท์ ประมาณ 3 ครั้งต่อเดือน เพื่อถามปัญหาขอเอกสารเพิ่มเติม และติชมรายการตามลำดับ

วรรษัย ทองไทย และอรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ (2536) ได้ร่วมกันศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์ จากผลการวิจัยพบว่าตัวอย่างที่ศึกษามีอายุระหว่าง 15-19 ปี ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 31 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษาคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ในขณะที่คนในเขตเมืองกว่าครึ่ง ทำงานในสำนักงาน ตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 3,700 บาท ต่อเดือน 3 ใน 4 คนแต่งงานแล้วมีเพียง 3% เป็นหม้าย หย่า แยก ที่เหลือเป็นโสด ตัวอย่างเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ

โทรทัศน์เป็นสื่อที่นิยมที่สุด ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไป มีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น ที่ไม่เคยดูโทรทัศน์เลยในช่วง 1 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ 7 ใน 10 คน ดูโทรทัศน์ทุกวัน และอีก 1 ใน 10 คน ดูโทรทัศน์เกือบทุกวันวิทยุเป็นสื่อที่มีความนิยมเป็นอันดับสอง โดยตัวอย่างกว่าครึ่งหนึ่ง ฟังวิทยุทุกวัน หรือฟังเกือบทุกวัน สื่ออื่นๆ ที่รองลงไป คือ หนังสือพิมพ์ หนังสือการ์ตูน และนิตยสาร

โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีความแพร่หลายเป็นอันดับหนึ่งในการรับรู้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์ รองลงไป คือ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ตามลำดับ รายการโฆษณา เกี่ยวกับ โรคเอดส์ ที่จำได้มากที่สุดทั้งทางวิทยุ และโทรทัศน์ คือ “ไม่ตำส่อนทางเพศ (ไม่มั่วเข้มฉิดยา)” และ “ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเวลามีเพศสัมพันธ์” ประมาณ 1 ใน 3 คนจำโฆษณาเกี่ยวกับ โรคเอดส์ไม่ได้เลย

ประมาณ 3 ใน 4 ของตัวอย่างยังอยากได้รับข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม ในเรื่องสาเหตุ การติดต่อ อาการ และการป้องกันโรคเอดส์ โดยมากกว่าครึ่งต้องการ ให้ใช้โทรทัศน์ เป็นสื่อมีเพียงร้อยละ 3 เท่านั้น ที่แนะนำให้ใช้วิทยุ

ตัวอย่างเกือบทั้งหมดเคยได้ยิน หรือรู้จักโรคเอดส์ และเกือบ 2 ใน 3 มีความรู้เกี่ยวกับการติดต่อ อาการ และการรักษาของโรคเอดส์ถูกต้อง กว่า 1 ใน 3 คน ยังมีความรู้เกี่ยวกับการติดต่อ อาการ และการรักษาโรคเอดส์ไม่ถูกต้อง แต่ยังมีอยู่บ้างที่ยังไม่รู้อย่างแท้จริง 7 ใน 10 คน คิดว่าตนเองไม่อยู่ในกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์เลย มีเพียงร้อยละ 4 เท่านั้น ที่คิดว่าตนเองอยู่ในกลุ่มเสี่ยงสูง ในทางกลับกันกว่า 6 ใน 10 คน จะกลัวการติดโรคเอดส์มาก มีเพียง 1 ใน 5 คน เท่านั้นที่ไม่กลัวติดโรคเอดส์เลย

หลังจากที่รู้จักโรคเอดส์แล้ว 2 ใน 3 (64%) ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง กับเรื่องเพศ ในกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ หลังจากรู้เรื่องโรคเอดส์ซึ่งมีเพียง 1 ใน 3 คน (36%) นั้น พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ ที่เปลี่ยนแปลง คือ “เลิกเที่ยวหญิงบริการ หรือเลิกสำส่อนทางเพศ” และ “ระมัดระวังตัวมากขึ้น”

ผู้ที่คิดว่าตนเองอยู่ในกลุ่มเสี่ยงสูงกว่า มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ มากกว่าผู้ที่คิดว่าตนเองเสี่ยงน้อยกว่าอิทธิพลของ ความเสี่ยงจะมีผลต่อผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ความเสี่ยงทำให้กลุ่มที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศหลังจากได้ยิน

เรื่องโรคเอดส์แล้ว ที่เป็นชายเด็กเที่ยวหญิงบริการ หรือเลิกสำส่อนถึง 3 ใน 5 คน และที่เป็นหญิงในกลุ่มเสี่ยงสูง ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ แสดงว่าความเสี่ยงสูงในการติดโรคเอดส์ของผู้หญิงมีสาเหตุมาจากผู้ชาย

ความกลัว ก็มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเช่นกัน ในกลุ่มที่มี การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ผู้ที่กลัวมากมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมมากกว่า ผู้ที่กลัวน้อยความกลัวทำให้ผู้ชายที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศกว่าครึ่งเล็ก เที่ยวหญิงบริการ หรือเลิกสำส่อน และทำให้ผู้หญิง 1 ใน 3 เพิ่มความระมัดระวัง มากขึ้น

ภาคสรุป

จากการตรวจเอกสาร ทั้งแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปผลเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ว่า การที่จะสามารถนำหลักการ หรือปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง นี้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมในทุกระดับ จำเป็นต้องมีการสื่อสาร หรือการถ่ายทอดที่ดีไปยังผู้รับ ทำให้การสื่อสารจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการดังกล่าว

การสื่อสารในปัจจุบัน เป็นการสื่อสารโดยใช้สื่อมวลชนในหลายๆ ประเภท เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร แผ่นพับใบปลิว ฯลฯ รวมไปถึงการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่ง เป็นสื่อที่พบได้ในชีวิตประจำวัน และสามารถส่งไปยังผู้รับจำนวนมากได้ ผลที่เกิดขึ้นจากผู้รับอาจมีความเข้าใจ หรือไม่รู้เรื่อง ยอมรับหรือปฏิเสธ ได้ สิ่งเหล่านี้เป็นผลของการสื่อสาร ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะที่แตกต่างกัน ไปของผู้รับด้วย

การเปิดรับข่าวสาร และการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ และทัศนคติ สามารถที่จะส่งผลไปสู่การปฏิบัติได้ เพราะฉะนั้น กระบวนการสื่อสารที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง และตัดสินใจเปิดรับข่าวสาร จึงมีปัจจัยในหลายๆด้าน เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ลักษณะของข่าวสาร ตลอดจนช่องทาง การสื่อสารที่ส่งมายังผู้รับ ล้วนแล้วมีผลทั้งสิ้นต่อ ความรู้ และทัศนคติ และการนำไปปฏิบัติ

ด้วยเหตุนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบว่า ปัจจัยการสื่อสาร ต่างๆที่กล่าวมา โดยมีเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นความรู้ที่จะต้องนำไปเผยแพร่อย่างถูกต้อง ต่อความรู้ ทัศนคติ และการนำไปปฏิบัติ มีปัจจัยอะไรบ้าง ที่จะเป็แนวทางในการสื่อสาร และมีผลอย่างไรต่อผู้รับสาร จึงเป็นที่มาของกรอบแนวคิดในงานวิจัยครั้งนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variable)

ปัจจัยทางการสื่อสาร
1. ลักษณะทางประชากร - เพศ/อายุ/การศึกษา/ สถานะทางสังคม เป็นต้น
2. พฤติกรรมการเปิดรับเรื่อง เศรษฐกิจ พอเพียง - ช่องทางการสื่อสาร - สื่อต่างๆ

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

เศรษฐกิจพอเพียง
ความรู้
ทัศนคติ
ปฏิบัติ

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

การเลือกใช้สื่อที่ดี และเหมาะสมจะนำไปสู่ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และนำไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี และยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสาร เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ที่เหมาะสมให้กับเยาวชน

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยการสื่อสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการเปิดรับสื่อ สำหรับเยาวชน ในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษานักเรียนระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ได้นำการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการศึกษาที่มุ่งหาข้อเท็จจริงและข้อสรุปเชิงปริมาณ เน้นการใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเลขเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบ และสรุปต่างๆ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด การดำเนินงานวิจัย ดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ประชากร และการสุ่มตัวอย่าง

นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 16 ห้อง แบ่งเป็น ชาย 263 คน หญิง 407 คน รวมทั้งหมด 670 คน (ที่มา : โรงเรียนยุพราชวิทยาลัยเชียงใหม่) ขนาดตัวอย่าง (Sample size) การคำนวณหากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จากประชากรทั้งหมด 670 คน คำนวณหาได้โดยใช้สูตรของ Yamane Taro และกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้เกิดขึ้น เท่ากับ 0.5 หรือร้อยละ 5 ได้จำนวนทั้งสิ้น 250 คน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้มีขนาดตัวอย่าง จำนวน 300 ตัวอย่าง เนื่องจากป้องกันการผิดพลาดในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนตามจำนวนที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

อุปกรณ์ในการดำเนินการ

1. แบบสอบถาม
2. กล้องบันทึกภาพ
3. เครื่องบันทึกเสียง
4. สมุดบันทึก
5. ดินสอ ปากกา สีเมจิก
6. เครื่องขยายเสียง
7. คอมพิวเตอร์

แบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 2 ส่วน จำนวน 300 ชุด มีดังนี้

1. แบบสอบถามส่วนที่ 1 สำหรับใช้สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่
2. แบบสอบถามส่วนที่ 2 สำหรับใช้สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการสื่อสาร และความรู้ที่มีต่อเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษารูปแบบและเทคนิควิธีการสอบถามโดยละเอียด
2. ศึกษาเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการสื่อสาร และเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบสอบถาม
3. ลงพื้นที่ในการสำรวจยังกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสังเกตข้อมูลต่างๆ เพื่อนำรายละเอียดที่ได้มาเป็นแนวทางในการออกแบบสอบถามต่อไป
4. ประมวลรายละเอียดจากเอกสารรายงานวิจัย และข้อมูลภาคสนามที่ได้รวบรวม
5. การสร้างแบบสอบถามได้กำหนดรูปแบบให้เป็นแบบปลายเปิด และปิด

6. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษตรวจสอบและนำข้อเสนอแนะที่ได้รับไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน มีทั้งหมดด้วยกัน 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 วัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 70 วัดทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ได้ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 86 และการนำไปปฏิบัติตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ได้ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 92 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์สูง สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ และแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลสมบูรณ์แล้ว จึงนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือประกอบการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดการดำเนินการดังนี้

1. ทำความคุ้นเคยกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จ. เชียงใหม่ จากนั้นได้ขออนุญาตและความร่วมมือในการทำวิจัยโดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และวิธีการเก็บข้อมูล
2. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ บางครั้งผู้วิจัยขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง และการบันทึกภาพขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสม
3. ประสานงานกับอาจารย์ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลรวมทั้งการกำหนดวัน เวลา ที่จะเก็บข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. ความถี่ (Frequency)
2. อัตราร้อยละ (Percentage)

3. ทดสอบคะแนนความนิยม ใช้วิธีคำนวณค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก (Weight Mean Score : WMS)

4. การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่มีผลต่อกัน โดยใช้การวิเคราะห์ Regression Analysis ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Response Dependent variable , Y) หนึ่งตัวกับตัวแปรอิสระ (Predictor, Independent variable, X) มากกว่าหนึ่งตัว

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยการสื่อสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อความรู้ ทักษะคิด และการนำไปปฏิบัติของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา : ระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ จำแนกตามแบบสอบถามที่แบ่งเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การสอบถามเกี่ยวกับสื่อที่ได้รับความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 3 ทักษะคิดเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 4 การนำไปปฏิบัติตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวและนำเสนอดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	165	55.0
หญิง	135	45.0
รวม	300	100.0

จากตาราง พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 55 ส่วนนักเรียนหญิง จำนวน 135 คิดเป็นร้อยละ 45

ตาราง 2 ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
16 ปี	53	17.7
17 ปี	247	82.3
รวม	300	100.0

จากตาราง พบว่านักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อายุ 17 ปี จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 82.7 และอายุ 16 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7

ตาราง 3 ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนกตามแผนการศึกษา

แผนการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
สายวิทย์-คณิต	189	63.0
สายศิลป์-คำนวณ	79	26.3
สายศิลป์-ภาษา	32	10.7
รวม	300	100.0

จากตาราง พบว่านักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เรียนสายวิทย์-คณิต จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 63 รองลงมาเรียนสายศิลป์ คำนวณ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 และสายศิลป์ ภาษา จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 ตามลำดับ

ตาราง 4 ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนกตามอาชีพเสริม

อาชีพเสริม	จำนวน	ร้อยละ
มี	-	-
ไม่มีอาชีพเสริม	300	100.0
รวม	300	100.0

จากตาราง พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 300 คนไม่มีอาชีพเสริม ผู้ปกครองประสงค์ให้เล่าเรียนเพียงอย่างเดียว

ตาราง 5 ลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 1,500 บาท	28	9.3
1,500 – 2,500 บาท	99	33.0
2,500 – 3,500 บาท	86	28.7
มากกว่า 3,500 บาท	87	29.0
รวม	300	100.0

จากตาราง นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (ค่าใช้จ่ายประจำวัน) อยู่ระหว่าง 1,500 -2,500 บาท จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 รองลงมามากกว่า 3,500 บาท จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 29 อยู่ระหว่าง 2,500 – 3,500 บาท จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 และ เดือนละไม่เกิน 1,500 บาท จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 ตามลำดับ

ตาราง 6 ลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
20,000 -30,000 บาท	147	49.0
มากกว่า 30,000 บาท	153	51.0
รวม	300	100.0

จากตาราง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มากกว่า 30,000 บาท จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 และอยู่ระหว่าง 20,000 -30,000 บาท จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 49 ตามลำดับ

ตาราง 7 ลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
อยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่	173	57.7
อยู่นอกเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่	127	42.3
รวม	300	100.0

จากตาราง นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 57.7 รองลงมา อยู่นอกเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3 ตามลำดับ

ตาราง 8 การได้รับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทสื่อบุคคล

ประเภทสื่อบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ครอบครัว	56	18.7
ครู,อาจารย์	154	51.3
ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการ	22	7.3
นักวิชาการ	68	22.7
รวม	300	100.0

จากตาราง นักเรียนได้รับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามสื่อประเภทบุคคล โดยได้รับจากครู อาจารย์ มากที่สุด จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 จากนักวิชาการ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 จากครอบครัว จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 และจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 ตามลำดับ

ตาราง 9 การได้รับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทสื่อกลุ่ม

ประเภทสื่อกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มในห้องเรียน	183	61.0
การอภิปราย	86	28.7
ไม่ตอบคำถาม	31	10.3
รวม	300	100.0

จากตาราง นักเรียนได้รับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามสื่อประเภทกลุ่มในห้องเรียน จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 61 รองลงมาจากกลุ่มการอภิปราย จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 และ ไม่ตอบคำถาม จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3

ตาราง 10 การได้รับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทสื่อมวลชน

ประเภทสื่อมวลชน	จำนวน	ร้อยละ
โทรทัศน์	145	48.3
วิทยุ	4	1.3
หนังสือพิมพ์	11	3.7
นิตยสาร/วารสาร	47	15.7
แผ่นพับ/ใบปลิว	15	5.0
โปสเตอร์	9	3.0
อินเทอร์เน็ต	59	19.7
สื่อการเรียนการสอน	10	3.3
รวม	300	100.0

จากตาราง นักเรียนได้รับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามสื่อประเภทสื่อมวลชนมากที่สุดคือ โทรทัศน์ จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3 รองลงมา คืออินเทอร์เน็ต จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 นิตยสาร/วารสาร จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7 แผ่นพับ/ใบปลิว จำนวน 15 คน หนังสือพิมพ์ จำนวน 11 คน สื่อการเรียนการสอน 10 คน โปสเตอร์ จำนวน 9 คน วิทยุ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.03.73.33.0 และ 1.3 ตามลำดับ

ตาราง 11 ความสนใจในการรับข้อมูลข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อที่สนใจ

ความสนใจรับข้อมูลข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อประเภทต่างๆ	จำนวน	ร้อยละ
สนใจ	296	98.7
ไม่สนใจ	4	1.3
รวม	300	100.0

จากตาราง นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีความสนใจในการรับข้อมูลข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อที่สนใจ จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 98.7 และ ไม่สนใจรับข้อมูลข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

ตาราง 12 ความเข้าใจในเนื้อหาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อที่ได้รับ

เมื่อได้รับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ท่านมีความเข้าใจในเนื้อหาหรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
เข้าใจ	253	84.3
ไม่เข้าใจ	47	15.7
รวม	300	100.0

จากตาราง นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในเนื้อหาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อที่ได้รับ โดยส่วนใหญ่มีความเข้าใจ จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 84.3 และไม่เข้าใจ จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7

ส่วนที่ 2 การสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

การสอบถามเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้วิจัยได้ออกแบบคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้ตอบคำถาม สามารถแสดงข้อมูลได้ดังนี้

ตาราง 13 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อ	เนื้อหา	ผลการทดสอบ			
		คนที่ตอบถูก		คนที่ตอบผิด	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ภายใต้อิทธิพลของปัญญา ความรู้ และคุณธรรม	300	100	0	0
2	การดำเนินชีวิตทางสายกลางถือเป็นเศรษฐกิจพอเพียง	300	100	0	0
3	การมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ ไม่หลงไปตามกระแสหรือความเปลี่ยนแปลงของสังคม	300	100	0	0
4	การลดรายจ่ายหรือต้นทุน การเพิ่มรายได้ ประหยัดและอดออม คือความพอเพียง	300	100	0	0
5	เศรษฐกิจพอเพียง คือ การใช้ทรัพยากรหรือสิ่งที่มีเท่าที่มีอยู่อย่างยั่งยืน เพื่อให้ก่อเกิดประโยชน์สูงสุด	299	99.7	1	0.3
6	ความพอเพียง คือ การไม่เป็นหนี้สิน	300	100	0	0
7	เศรษฐกิจพอเพียง เป็นความรับผิดชอบของภาครัฐ ประชาชน เป็นผู้กระทำความตามนโยบายนั้น	300	100	0	0
8	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสูตรสำเร็จ เมื่อนำไปใช้แล้วจะต้องได้ผลลัพธ์แบบเดิมเสมอ	300	100	0	0
9	การใช้หลักเหตุผลก่อนการตัดสินใจทำสิ่งใด คือ การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง	300	100	0	0

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อ	เนื้อหา	ผลการตอบคำถาม			
		คนที่ตอบถูก		คนที่ตอบผิด	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
10	การประกอบอาชีพการงานด้วยความสุจริต เป็นแนวทางหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียง	300	100	0	0
11	ศาสนาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง	300	100	0	0
12	เมื่อมีปัญหาอุปสรรค ผู้ที่ดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียงจะแก้ปัญหาด้วยความมานะอดทน	300	100	0	0
13	การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่บุคคลรอบข้าง เป็นการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ด้านประโยชน์	300	100	0	0
14	การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้บุคคลและครอบครัวมีเวลาให้กันมากขึ้น	298	99.3	2	0.7
15	การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ปัญหาอาชญากรรมลดลง	298	99.3	2	0.7
16	การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดการดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน	300	100	0	0
17	การดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณ เป็นการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น	299	99.7	1	0.3
18	การคิดอย่างรอบด้านก่อนการตัดสินใจ ถือเป็นดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง	299	99.7	1	0.3
19	การวางแผนชีวิต ถือเป็นภูมิคุ้มกันในตัวตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	299	99.7	1	0.3
20	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้ในทุกๆระดับ ทุกๆชนชั้น	298	99.3	2	0.7

จากตาราง นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมด มีความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี โดยประเมินจากการตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อหา ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแสดงว่านักเรียนรู้ว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร และมีการนำไปปฏิบัติได้เป็นบางข้อ นับว่าเป็นการวางรากฐานที่ดีของสังคมที่เริ่มปลูกฝังคนในวัยเรียน ให้มีความรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันส่วนหนึ่งที่สามารถทำได้ท่ามกลางความเจริญเติบโตทางด้านวัตถุ

ตาราง 14 สรุปการวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ช่วงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
1-7 คะแนน	0	0
8-15 คะแนน	0	0
16-20 คะแนน	300	100

ส่วนที่ 3 ทักษะเกี่ยวกับเรื่อง

เศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยได้สอบถามทัศนคติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยจำแนกระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 เกณฑ์ ประกอบด้วย ระดับ 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ระดับ 4 เห็นด้วย ระดับ 3 ไม่แน่ใจ ระดับ 2 ไม่เห็นด้วย และระดับ 1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จากนักเรียนจำนวนทั้งหมด 300 คน ได้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สามารถสรุปได้ดังตาราง

ตาราง 15 ทักษะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

N = 300

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ทัศนคติ
หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถ วางแผน พัฒนา หรือยกระดับชีวิต และความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น	4.37	0.699	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปแก้ไขปัญหา และประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน	4.31	0.797	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้ได้กับคนทุกระดับทุกอาชีพ ทุกชนชั้น	4.32	0.770	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถขับเคลื่อนให้ประเทศชาติมีความเข้มแข็งในทุกๆ ด้าน	4.37	0.718	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
เศรษฐกิจพอเพียง คือ ทางรอดของสังคมไทยในปัจจุบัน	4.38	0.720	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ภาพรวม	4.35	0.496	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากตาราง นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกด้านในภาพรวม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.496) เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรายข้อ ประกอบด้วย เศรษฐกิจพอเพียง คือ ทางรอดของสังคมไทยในปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.720) หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถขับเคลื่อนให้ประเทศชาติมีความเข้มแข็งในทุกๆด้าน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.718) หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถ วางแผน พัฒนา หรือ ยกระดับชีวิต และความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.699) หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้ได้กับคนทุกระดับ ทุกอาชีพ ทุกชนชั้น(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.770) และหลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปแก้ไขปัญหา และประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.797)

ส่วนที่ 4 การนำไปปฏิบัติตามหลัก

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยได้สอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยนำเสนอข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำไปปฏิบัติ สามารถสรุปได้ดังนี้

ตาราง 16 ระดับการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชีวิต

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การนำไปปฏิบัติ
มีการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน	4.18	0.898	มาก
รายได้ที่ได้รับ จะใช้ 3 ส่วน ออม 1 ส่วน	4.05	0.895	มาก
ออมเงินไว้บางส่วนสำหรับใช้จ่ายยามฉุกเฉิน	4.17	0.787	มาก
มีรายได้พอเพียงกับรายจ่ายในครอบครัว	4.23	0.773	มากที่สุด
มีเงินเหลือเก็บออมไว้เป็นทุนสำรองในครอบครัว	4.23	0.774	มากที่สุด
มีการปลูกฝังเรื่องการประหยัดให้แก่สมาชิกในครอบครัว	4.23	0.795	มากที่สุด
หาอาชีพเสริม ที่นอกเหนือจากอาชีพปัจจุบัน	4.16	0.890	มาก

ตาราง 16 (ต่อ)

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การนำไปปฏิบัติ
มีการวางแผนใช้จ่ายประจำเดือนเสมอ	4.35	0.703	มากที่สุด
ไม่ก่อกวนเงินจนเกินความสามารถที่จะจ่าย	4.26	0.805	มากที่สุด
ลดรายจ่ายด้วยการปลูกพืชผักสวนครัว	4.17	0.839	มาก
ลดการซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ขนม ที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	4.20	0.782	มาก
บริโภคอาหารครบ 3 มื้อ ในแต่ละวัน	4.25	0.749	มากที่สุด
ดูแลรักษาสุขภาพร่างกายตนเองอยู่เสมอ	4.31	0.695	มากที่สุด
ลด ละ เลิก อบายมุข(เช่น การพนัน หวย สุรา บุหรี่)	4.23	0.804	มากที่สุด
ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอควร พออยู่ พอกิน ตามอัธยาศัย	4.27	0.770	มากที่สุด
ซื้อข้าวของเครื่องใช้ในราคาที่เหมาะสม	4.26	0.755	มากที่สุด
ซ่อมแซม/ตัดแปลงสิ่งของเครื่องใช้ที่ชำรุด ให้กลับมาใช้ได้ใหม่	4.27	0.769	มากที่สุด
ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด	4.36	0.766	มากที่สุด
นำเศษสิ่งของเหลือใช้ นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เพื่อลดปริมาณขยะ	4.26	0.809	มากที่สุด
เมื่อครอบครัวประสบปัญหา จะไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา	4.37	0.793	มากที่สุด
เมื่อเกิดปัญหาในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวนำปัญหามาปรึกษาหารือกัน	4.35	0.794	มากที่สุด
รอบรู้ทันเหตุการณ์ รู้จักฟัง ดู อ่าน ข่าว และสิ่งที่เป็นการประโยชน์	4.32	0.792	มากที่สุด
สมาชิกในครอบครัวอายุไม่ต่ำกว่า 7 ขวบ สามารถอ่านออก และเขียนได้ทุกคน	4.32	0.796	มากที่สุด
สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสได้ศึกษาสูงตามต้องการ	4.25	0.763	มากที่สุด
สมาชิกในครอบครัวจบการศึกษาขั้นต้นตามที่กฎหมายกำหนด	4.34	0.721	มากที่สุด
สมาชิกในครอบครัวเคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านอาชีพต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐ และเอกชน	4.22	0.800	มากที่สุด
สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตใจสาธารณะ มีความเอื้ออาทร ประณีประนอม และนึกถึงประโยชน์ของส่วนรวม	4.25	0.806	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การนำไปปฏิบัติ
มีส่วนร่วมในการเสียสละ แรงกาย แรงใจ ในการบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อส่วนรวม	4.12	0.852	มาก
ช่วยเหลือผู้เดือดร้อน โดยการทำบุญบริจาค ด้วยเงินหรือสิ่งของ ตามฐานะ	4.26	0.766	มากที่สุด
มีส่วนร่วมในประเพณี และวัฒนธรรม รวมไปถึงการประกอบ ศาสนกิจต่างๆ	4.24	0.764	มากที่สุด
ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น โดยการสร้างความเข้มแข็ง ผนึกกำลังใน ชุมชน และมีการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคง	4.19	0.790	มาก
ภาพรวม	4.25	0.290	มากที่สุด

จากตาราง พบว่า ระดับการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ในภาพรวม มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.290) เมื่อพิจารณาในแนวคิดปลีกย่อย สามารถสรุปได้ว่า นักเรียนมีการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.898) รายได้ที่ได้รับ จะใช้ 3 ส่วน ออม 1 ส่วนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.895) ออมเงินไว้บางส่วนสำหรับใช้จ่ายยามฉุกเฉินอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.787) มีรายได้พอเพียงกับรายจ่ายในครอบครัว อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.773) มีเงินเหลือเก็บออมไว้เป็นทุนสำรองในครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.774) มีการปลูกฝังเรื่องการประหยัดให้แก่สมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.795) หาอาชีพเสริม ที่นอกเหนือจากอาชีพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.890) มีการวางแผนใช้จ่ายประจำเดือนเสมออยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.703) ไม่ก่อหนี้สินจนเกินความสามารถที่จะจ่าย อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.805) ลดรายจ่ายด้วยการปลูกพืชผักสวนครัวอยู่ในระดับมาก

(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.839) ลดการซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ขนม ที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกายอยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.782) บริโภคอาหารครบ 3 มื้อ ในแต่ละวันอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.749) การดูแล รักษาสุขภาพร่างกายตนเองอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.695) ลด ละ เลิก อบายมุข(เช่น การพนัน หวยสุรา บุหรี่)อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.804) ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอควร พออยู่ พอกิน ตามอัตภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.770)ซื้อข้าวของเครื่องใช้ในราคาที่เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.755) ซ่อมแซม/ดัดแปลงสิ่งของเครื่องใช้ที่ชำรุด ให้กลับมาใช้ได้ใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.769) การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.766) นำเศษสิ่งของเหลือใช้ นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เพื่อลดปริมาณขยะอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.809) เมื่อครอบครัวประสบปัญหา จะไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.793) เมื่อเกิดปัญหาในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวนำปัญหามาปรึกษาหาทางแก้ไขร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.794) รอบรู้ ทันเหตุการณ์ รู้จักฟัง ดู อ่านข่าว และสิ่งที่เป็นสารประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.792) สมาชิกในครอบครัวอายุไม่ต่ำกว่า 7 ขวบ สามารถอ่านออก และเขียนได้ทุกคนอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.796) สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสได้ศึกษาสูงตามต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.763) สมาชิกในครอบครัวจบการศึกษาขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.721) สมาชิกในครอบครัวเคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านอาชีพต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐ และเอกชนอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.800) สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตใจสาธารณะ มีความเอื้ออาทร ประณีประนอม และนึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมอยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.852) ช่วยเหลือผู้เดือดร้อน โดยการทำบุญบริจาค ด้วยเงินหรือสิ่งของตามฐานะอยู่ในระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.766) มีส่วนร่วมในประเพณี และวัฒนธรรม รวมไปถึงการประกอบศาสนกิจต่างๆอยู่ในระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.764) และ ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น โดยการสร้างความ

เข้มแข็ง ผนึกกำลังในชุมชน และมีการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคง อยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.790)

การทดสอบสมมุติฐาน

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานการวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัย ที่ต้องการศึกษาดังนี้
สมมุติฐานที่ 1 สื่อมีความสัมพันธ์ต่อความรู้ ทักษะคิด และการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

สมมุติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศด้านแผนการศึกษา มีผลต่อทักษะคิดและการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน

ผลการทดสอบสมมุติฐานประเภทของสื่อมีความสัมพันธ์ต่อทักษะคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในเกณฑ์น้อยมาก

ตาราง 17 แสดงผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของสื่อมีความสัมพันธ์ต่อทักษะคิดเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ประเภทของสื่อ	ทักษะคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง		
	b	t	Sig.
1. ประเภทบุคคล	0.003	0.117	0.907 ^{ns}
2. ประเภทกลุ่ม	0.001	0.051	0.959 ^{ns}
3. ประเภทสื่อมวลชน	-0.006	-0.489	0.627 ^{ns}
ค่าคงที่	4.360	45.059	0.000**
R ²		0.03	
F		0.093	
Sig. F		964	

หมายเหตุ ns = ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญ

**มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัย 0.01

โดยรูปแบบสมการถดถอยอย่างง่าย เขียนได้ดังนี้

$$Y = a_1 + b_1 X_1$$

เมื่อ	Y	คือ ตัวแปรตาม
	a	คือ ค่าคงที่
	X	คือ ตัวแปรอิสระ
	b	คือ ค่าความชัน (Slope)

เมื่อ

$$b = \frac{n \sum xy - \sum x \sum y}{n \sum x^2 - (\sum x)^2}$$

จากตารางสามารถนำไปสร้างสมการเพื่อทำนายทัศนคติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
ได้รูปแบบดังนี้

$$\text{ทัศนคติ} = 4.360 + 0.003(\text{สื่อบุคคล}) + 0.001(\text{สื่อกลุ่ม}) - 0.006(\text{สื่อมวลชน})$$

จากสมการสามารถอธิบายได้ว่า สื่อบุคคล และสื่อกลุ่มมีผลทางด้านบวกกับ
ทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยุพราช
วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนสื่อมวลชน มีผลด้านลบกับทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งตัวเลขติดลบ
ส่งผลให้สื่อมวลชนมีผลด้านลบต่อทัศนคติ หากต้องการให้นักเรียนมีทัศนคติทางด้านบวกเกี่ยวกับ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกด้านควรจัดทำสื่อและเผยแพร่ความรู้ แนวคิด ตลอดจน ตัวอย่าง
ของกลุ่มบุคคลที่มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันหลายกรณีเข้าใจผิด
คิดว่า เศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวข้องกับงานด้านการเกษตร แต่จริงๆ แล้วสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้
ทั้งในระดับ จุลภาคและมหภาค นำไปใช้ในวิถีครอบครัว ในการบริหารจัดการองค์กรธุรกิจ ซึ่ง
เริ่มต้นที่การเปลี่ยนแปลงตัวเองก่อนเป็นหลัก

ผลการทดสอบสมมุติฐานสื่อมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง อยู่
ในเกณฑ์น้อยมาก

ตาราง 18 แสดงผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของสื่อที่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ประเภทของสื่อ	การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ		
	b	t	Sig.
1. ประเภทบุคคล	0.030	1.777	0.077 ^{ns}
2. ประเภทกลุ่ม	0.005	0.799	0.425 ^{ns}
3. ประเภทสื่อมวลชน	0.001	0.163	0.870 ^{ns}
ค่าคงที่	4.160	74.086	0.000**
R ²		0.10	
F		1.157	
Sig. F		0.326	

หมายเหตุ ns = ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญ

**มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัย 0.01

โดยรูปแบบสมการถดถอยอย่างง่าย เขียนได้ดังนี้

$$Y = a_i + b_i X_i$$

เมื่อ Y คือ ตัวแปรตาม
 a คือ ค่าคงที่
 X คือ ตัวแปรอิสระ
 b คือ ค่าความชัน (Slope)

เมื่อ

$$b = \frac{n \sum xy - \sum x \sum y}{n \sum x^2 - (\sum x)^2}$$

จากตารางสามารถนำไปสร้างสมการเพื่อทำนายผลการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติรูปแบบดังนี้

$$\text{การนำไปปฏิบัติ} = 4.160 + 0.030 (\text{สื่อบุคคล}) + 0.005 (\text{สื่อกลุ่ม}) - 0.001 (\text{สื่อมวลชน})$$

จากสมการสามารถอธิบายได้ว่า สื่อบุคคล สื่อกลุ่มมีผลทางด้านบวกกับการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนสื่อมวลชน มีผลด้านลบแต่ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ หากต้องการให้นักเรียนมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ นอกจากจะเน้นเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อบุคคลและสื่อกลุ่มแล้ว ควรมุ่งเน้นและเผยแพร่สื่อประเภทสื่อมวลชนให้มากยิ่งขึ้นเนื่องจากเป็นสื่อที่มีความหลากหลายรูปแบบและสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

ผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศมีผลต่อทัศนคติและการนำไปปฏิบัติของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ตาราง 19 การเปรียบเทียบทัศนคติและการนำไปปฏิบัติของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ประเด็นที่ศึกษา	เพศ				t	Sig
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ทัศนคติ	4.34	0.486	4.37	0.510	-0.528	0.598 ^{ns}
การนำไปปฏิบัติ	4.27	0.294	4.21	0.282	1.861	0.064 ^{ns}

ns = ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญ

จากตารางการเปรียบเทียบทัศนคติระหว่างเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน โดยพิจารณาจากค่า t-test เท่ากับ -0.528 ค่า Sig. เท่ากับ .598 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐาน แสดงว่าทัศนคติเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบการนำไปปฏิบัติระหว่างเพศชายและเพศหญิงพบว่าไม่แตกต่างกัน พิจารณาจากค่า t-test เท่ากับ 1.861 ค่า Sig. เท่ากับ 0.064 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ จึงปฏิเสธสมมุติฐานแสดงว่านักเรียนเพศชายและเพศหญิงมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ไม่แตกต่างกัน

ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านแผนการเรียนมีผลต่อทัศนคติและการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ตาราง 20 การเปรียบเทียบทัศนคติและการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ประเด็นที่ศึกษา	แผนการเรียน						F	Sig
	สายวิทย์		สายศิลป์ภาษา		สายสังคม			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ทัศนคติ	4.35	0.482	4.36	0.514	4.29	0.542	0.246	0.782 ^{ns}
การนำไปปฏิบัติ	4.24	0.287	4.26	0.277	4.26	0.340	0.235	0.791 ^{ns}

ns = ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญ

จากตาราง การเปรียบเทียบทัศนคติ ระหว่างนักเรียนที่มีแผนการเรียนสายวิทย์ สายศิลป์ภาษา และสายสังคม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน โดยพิจารณาค่า F-test เท่ากับ 0.246 ค่า Sig. เท่ากับ 0.782 มากกว่าระดับนัยสำคัญ จึงปฏิเสธสมมุติฐาน แสดงว่านักเรียนที่มีแผนการเรียนต่างกันมีทัศนคติต่อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบการนำไปปฏิบัติ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน โดยพิจารณาค่า F-test เท่ากับ 0.235 ค่า Sig. เท่ากับ 0.791 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมุติฐาน แสดงว่านักเรียนที่มีแผนการเรียนต่างกันมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติไม่ต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยการสื่อสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อความรู้ ทักษะคิด และการนำไปปฏิบัติของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา : ระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 การสอบถามเกี่ยวกับสื่อที่ได้รับความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนที่ 3 ทักษะคิดเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนที่ 4 การนำไปปฏิบัติตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ สามารถแสดงผลการศึกษาดังต่อไปนี้

สรุปผล

ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 300 คน จากการสรุปข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่านักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 55 ส่วนนักเรียนหญิง จำนวน 135 คิดเป็นร้อยละ 45 ส่วนใหญ่มีอายุ 17 ปี จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 82.7 เรียนสายวิทย์-คณิต จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 63 โดยทั้ง 300 คน ไม่มีอาชีพเสริม ผู้ปกครองประสงค์ให้เล่าเรียนเพียงอย่างเดียว มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (ที่ได้รับจากผู้ปกครอง) อยู่ระหว่าง 1,500 -2,500 บาท จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 รองลงมามากกว่า มากกว่า 3,500 บาท จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 29 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวของนักเรียน มากกว่า 30,000 บาท จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 57.7

สำหรับสื่อที่นักเรียนได้รับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งตามประเภทของสื่อ มี 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. สื่อประเภทบุคคล โดยได้รับจากครู อาจารย์ มากที่สุด จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 จากนักวิชาการ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 จากครอบครัว จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 และจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7

2. สื่อประเภทกลุ่มในห้องเรียน จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 61 รองลงมาจากกลุ่มการอภิปราย จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 และ ไม่ตอบคำถาม จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3

3. สื่อมวลชน มากที่สุดคือ โทรทัศน์ จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3 รองลงมา คืออินเทอร์เน็ต จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 นิตยสาร/วารสาร จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7 แผ่นพับ/ใบปลิว จำนวน 15 คน หนังสือพิมพ์ จำนวน 11 คน สื่อการเรียนการสอน 10 คน โปสเตอร์ จำนวน 9 คน วิทยุ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.03.73.33.0 และ 1.3

นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีความสนใจในการรับข้อมูลข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อที่สนใจ จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 98.7 และ มีความเข้าใจในเนื้อหาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อที่ได้รับ จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 84.3 และกว่าร้อยละ 99 มีความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับทัศนคติของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกด้านทั้งในภาพรวมและแต่ละประเด็น ประกอบด้วย เศรษฐกิจพอเพียง คือ ทางรอดของสังคมไทยในปัจจุบัน หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถขับเคลื่อนให้ประเทศชาติมีความเข้มแข็งในทุกๆด้าน หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถ วางแผน พัฒนา หรือยกระดับชีวิต และความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นหลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้ได้กับคนทุกระดับ ทุกอาชีพ ทุกชนชั้นและ หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปแก้ไขปัญหา และประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

ส่วนระดับการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ในภาพรวม มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแนวคิดปลีกย่อย สามารถสรุปได้ว่า แนวคิดที่นักเรียนนำไปปฏิบัติมี 2 ระดับ คือ ระดับมาก กับระดับมากที่สุด ดังนี้

ปฏิบัติในระดับมาก ได้แก่

1. มีการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน
2. รายได้ที่ได้รับ จะใช้ 3 ส่วน ออม 1 ส่วน
3. ออมเงินไว้บางส่วนสำหรับใช้จ่ายยามฉุกเฉิน
4. หาอาชีพเสริม ที่นอกเหนือจากอาชีพปัจจุบัน
5. ลดรายจ่ายด้วยการปลูกพืชผักสวนครัว
6. ลดการซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ขนมน ที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย

7. สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตใจสาธารณะ มีความเอื้ออาทร ประณีประนอม และนึกถึงประโยชน์ของส่วนรวม

8. ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น โดยการสร้างความเข้มแข็ง ผนีกกำลังในชุมชน และมีการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคง

ปฏิบัติในระดับมากที่สุด ได้แก่

1. มีรายได้พอเพียงกับรายจ่ายในครอบครัว
2. มีเงินเหลือเก็บออมไว้เป็นทุนสำรองในครอบครัว
3. มีการปลูกฝังเรื่องการประหยัดให้แก่สมาชิกในครอบครัว
4. มีการวางแผนใช้จ่ายประจำเดือนเสมอ
5. ไม่ก่อกวนเงินจนเกินความสามารถที่จะจ่าย
6. บริโภคอาหารครบ 3 มื้อ ในแต่ละวัน
7. การดูแล รักษาสุขภาพร่างกายตนเองอยู่เสมอ
8. ลด ละ เลิก อบายมุข (เช่น การพนัน หวย สุรา บุหรี่)
9. ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอควร พออยู่ พอกิน ตามอัตภาพ
10. ซื้อข้าวของเครื่องใช้ในราคาที่เหมาะสม
11. ซ่อมแซม/ดัดแปลงสิ่งของเครื่องใช้ที่ชำรุด ให้กลับมาใช้ได้ใหม่
12. การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดใหม่
13. นำเศษสิ่งของเหลือใช้ นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เพื่อลดปริมาณขยะ
14. เมื่อครอบครัวประสบปัญหา จะไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา
15. เมื่อเกิดปัญหาในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวนำปัญหามาปรึกษาหาทางแก้ไขร่วมกัน

16. รอบรู้ ทันเหตุการณ์ รู้จักฟัง คู อ่านข่าว และสิ่งที่เป็นสารประโยชน์
17. สมาชิกในครอบครัวอายุไม่ต่ำกว่า 7 ขวบ สามารถอ่านออก และเขียนได้

ทุกคน

18. สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสได้ศึกษาสูงตามต้องการ
19. สมาชิกในครอบครัวจบการศึกษาขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด
20. สมาชิกในครอบครัวเคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านอาชีพต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐ และเอกชน

21. ช่วยเหลือผู้เดือดร้อน โดยการทำบุญบริจาค ด้วยเงินหรือสิ่งของ ตามฐานะ

22. มีส่วนร่วมในประเพณี และวัฒนธรรม รวมไปถึงการประกอบศาสนกิจต่างๆ

ผลการทดสอบสมมุติฐาน

ผลการทดสอบสมมุติฐานประเภทของสื่อมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในเกณฑ์น้อยมาก โดยสื่อบุคคล และสื่อกลุ่มมีผลทางด้านบวกกับทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนสื่อมวลชน มีผลด้านลบกับทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ หากต้องการให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 มีทัศนคติทางด้านบวกทุกด้านควรมุ่งเน้นและเผยแพร่สื่อประเภทสื่อมวลชนให้มากยิ่งขึ้น

ผลการทดสอบสมมุติฐานประเภทของสื่อมีความสัมพันธ์ต่อการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อยมาก เช่นเดียวกัน โดย สื่อบุคคล สื่อกลุ่มและสื่อมวลชนมีผลทางด้านบวกกับการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนสื่อมวลชน มีผลด้านบวกจริงแต่ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก หากต้องการให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัตินอกจากจะเน้นเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อบุคคลและสื่อกลุ่ม แล้วควรมุ่งเน้นและเผยแพร่สื่อประเภทสื่อมวลชนให้มากยิ่งขึ้นเนื่องจากเป็นสื่อที่มีความหลากหลายรูปแบบและสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

ผลการทดสอบสมมุติฐานความแตกต่างของทัศนคติที่มีต่อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่มีความแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐานความแตกต่างของการนำไปปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างนักเรียนที่มีแผนการเรียน สายวิทย์-คณิต สายศิลป์ภาษา และสายสังคม ไม่มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากร ลักษณะทางประชากรของนักเรียนระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่ และปัจจัยการสื่อสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อความรู้ทัศนคติและการนำไปปฏิบัติของนักเรียน โดยผลการศึกษา พบว่าสื่อประเภทบุคคล สื่อประเภทกลุ่ม และสื่อมวลชนมีผลต่อการได้รับข้อมูลข่าวสารของนักเรียนต่างกัน ไป โดยสื่อประเภทบุคคลที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนคือ ครู อาจารย์เนื่องจากในวัยเรียนนี้การจะแสวงหาองค์ความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ใกล้ตัวมาก นอกจากครูอาจารย์จะมอบหมายงานให้ไปศึกษาค้นคว้ารายงานตามคำสั่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณีฎศิยาภรณ์ หยกอุบล (2555) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย คือ คุณภาพการสอนของครู เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน อยู่ในระดับมาก เพราะว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มพูน และนำพาการเรียนของนักเรียน ไปยังจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งครูผู้สอนจะต้องพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการเรียนการสอน หากครูสามารถออกแบบการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การมีเทคนิคช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้เร็วมีอารมณ์แจ่มใส รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน และยกย่องชมเชยเมื่อทำความดี ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนและมีความตั้งใจเรียน และผลการวิจัยหลายเรื่อง ได้ค้นพบตรงกับการวิจัยครั้งนี้ ว่าแรงจูงใจมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งครูเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลที่จะสร้างสิ่งเหล่านั้นให้กับนักเรียน ดังเช่นนางสาว สุปรียา วุฒิรัตน์ (2556: สัมภาษณ์) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคาราวีวิทยาลัยกล่าวว่าหลังจากที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนให้แก่นักเรียนแกนนำ โครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจเพียงสู่สถานศึกษา ทำให้เกิดการเรียนรู้จนเกิดหลักคิดและสามารถสร้างองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้มีการทำงานอย่างมีระบบ มีการวางแผนก่อนการทำงานทุกครั้ง คิดอย่างรอบคอบมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ปัญหาในการทำงานก็ลดน้อยลง จากเดิมที่อาจจะทำงานอย่างไม่ค่อยมีระบบ ไม่มีการวางแผนการทำงาน ทำให้งานไม่มีประสิทธิภาพและทำงานได้ช้าและการที่ได้เรียนรู้หลักแนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้สามารถนำหลักการคิดอย่างมีเหตุผล มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดย ก่อนที่จะลงมือทำอะไรหรือพูดอะไร ก็จะคิดไตร่ตรองด้วยเหตุผลก่อนทุกครั้งว่าสิ่งที่ทำหรือพูดนั้นส่งผลต่อตนเองและคนรอบข้างอย่างไร ส่งผลให้การดำเนินชีวิตประจำวันมีความเรียบง่ายมากยิ่งขึ้น ปัญหาต่างๆ ลดน้อยลง จากเดิมที่อาจจะมีปัญหากับคนรอบข้างจากการกระทำที่

ไม่ได้ผ่านการคิดไตร่ตรองมาก่อน โดยในฐานะที่เป็นนักเรียนแกนนำโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ได้มีเวลาไปเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับนักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายอีก 2 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านศรีงาม และโรงเรียนวัดเวฬุวัน และโรงเรียนคาราวิทยาลัย ซึ่งในการเผยแพร่ความรู้ให้กับน้องๆ ในแต่ละโรงเรียน จะเผยแพร่ความรู้แก่น้องๆ ผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น เช่น การต่อจิ๊กซอว์รูปเกษตรทฤษฎีใหม่ การประดิษฐ์กระทงดอกไม้ ซึ่งทำให้น้องๆ เข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ง่ายขึ้นและเกิดความสนุกสนานอีกด้วย ผลจากการที่ได้เป็นนักเรียนแกนนำโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและได้ไปจัดกิจกรรมให้แก่น้องๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ได้เจอกับผู้คนมากมาย ทั้งคุณครู น้องๆ และแกนนำคนอื่นๆ ซึ่งทำให้ได้มิตรภาพที่ดี และความทรงจำที่ดี อีกทั้งยังได้ประสบการณ์ใหม่ๆ เช่น การได้ไปจัดกิจกรรมให้กับน้องๆ ซึ่งน้อยคนมากที่จะมีโอกาสได้ทำ การได้เป็นแกนนำขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นที่น่าภาคภูมิใจอย่างมากในชีวิต จะเห็นได้ว่า จากกิจกรรมแกนนำในโรงเรียนข้างต้น จะเป็นแรงผลักดันให้นักเรียนมีความสนใจที่จะศึกษาและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างดีโดยการมอบหมายจากครู อาจารย์ ร่องลงมาเป็นนักวิชาการให้ความรู้แก่นักเรียนเนื่องจากได้รับเชิญมาบรรยายพิเศษในชั่วโมงเรียนและทำกิจกรรมนอกห้องเรียนเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ และครอบครัวเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อนักเรียนมากขึ้น เนื่องจากต้องใช้เวลาใกล้ชิดกับลูกในยุคข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายและเผยแพร่อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับ ฉันทนา บุญส่ง (2551) ที่กล่าวไว้ว่าคนไทยส่วนใหญ่มีความรู้สึกเคยชินว่าเมื่อถึงวัยที่กฎหมายกำหนด เด็กทุกคนต้องเข้าเรียนในระบบโรงเรียนเท่านั้น การศึกษาจึงผูกขาดอยู่กับครูและโรงเรียนทั้งหมด พ่อแม่ส่วนใหญ่ลดบทบาทในการเป็นครูของลูกๆ แต่ได้มอบหมายหน้าที่ที่เคยเป็นของสถาบันครอบครัวนั้นให้กับโรงเรียนและครูโดยสิ้นเชิงดำเนินเช่นนี้มานับร้อยปี จนกระทั่งเริ่มมีสัญญาณบางอย่างเกิดขึ้นในโรงเรียนเป็นเหตุให้พ่อแม่เริ่มสนใจการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น และจากปัญหาในโรงเรียนต่างๆ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเริ่มให้ความสนใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน และเอาใจใส่ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างใกล้ชิด รวมทั้งต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรียนของลูกด้วยสำหรับสื่อประเภทกลุ่ม ได้แก่ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต นิตยสาร/วารสาร เป็นสื่อที่นักเรียนได้รับความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุดลำดับแรก โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มัลลิกา จำปาแพง (2541) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยผลการศึกษาพบว่า สื่อโทรทัศน์ เป็นสื่อที่ผู้ชมส่วนใหญ่รับชมทุกวัน โดยใช้เวลามากกว่า 2-5 ชั่วโมง ระหว่างเวลา 18.00 – 22.00 น. โดยช่องที่นิยมดูรายการมากที่สุดคือ ช่อง

ระหว่างเวลา 18.00 – 22.00 น. โดยช่องที่นิยมดูรายการมากที่สุดคือ ช่องฟรีทีวี 3 7 9 สำหรับ อินเทอร์เน็ต เป็นสื่อที่เข้าถึงกลุ่มนักเรียนเป็นลำดับรองลงมา โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ถือเป็นกลุ่ม Generation y (Gen-Y) คือคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2523-2543 มีอายุระหว่าง 9-29 ปี กลุ่มนี้มีค่านิยมที่เปลี่ยนไปด้วยเพราะเติบโตมาพร้อมๆ กับความเจริญก้าวหน้าทั้งคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และไอที คนกลุ่มนี้จะเป็นตัวของตัวเองสูงมากไม่ชอบมีเงื่อนไข และไม่อยู่ในกรอบ ชอบการสื่อสารแบบไม่เผชิญหน้า ขณะเดียวกันก็ชอบความชัดเจนในเป้าหมาย การเข้าถึง ดังบทความเรื่อง เจเนอเรชัน วาย (2557: ระบบออนไลน์) กล่าวว่า ยุคนี้จะเป็นที่เศรษฐกิจกำลังเติบโตเป็นอย่างมาก ทำให้พ่อแม่ค่อนข้างที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตแล้วจะดูแลเอาใจใส่ลูกๆ เป็นอย่างดี เด็กยุคนี้จึงมักจะถูกตามใจตั้งแต่เด็ก ได้ในสิ่งที่คนรุ่นพ่อแม่ไม่ค่อยได้รับในวัยเด็ก ได้รับการศึกษาดี มีลักษณะนิสัยชอบการแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบถูกบังคับให้อยู่ในกรอบ ไม่ชอบอยู่ในเงื่อนไข ชอบเสพข่าวสารผ่านช่องทางต่างๆ ที่หลากหลาย มีอิสระในความคิด กล้าซัก ถ้ามาม ในทุกเรื่องที่ตัวเองสนใจ ไม่หวั่นกับคำวิจารณ์มีความเป็นสากลมาก มองว่าการนิยมชมชอบวัฒนธรรม หรือศิลปินต่างชาติเป็นเรื่องธรรมดา ปัจจุบันคนกลุ่มนี้อยู่ในทั้งช่วงวัยเรียนและวัยทำงานเนื่องด้วยเป็นยุคที่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงไม่แปลกใจที่คนกลุ่มนี้จะมี ความสามารถในการใช้เครื่องมือสื่อสาร ชอบการติดต่อสื่อสารผ่านอุปกรณ์ รวมถึงสามารถทำ กิจกรรมหลายอย่างไปพร้อมๆ กัน สำหรับนิตยสาร/วารสาร ที่เผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับ เศรษฐกิจพอเพียงเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ทั้งในรูปแบบของ หนังสือ และดิจิทัล คอนเทนต์ เช่นเดียวกับองค์กรต่างๆ ที่ต้องปรับรูปแบบการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารให้อยู่ในรูปแบบของดิจิทัล หรือ วิดีโอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มของการใช้ชีวิตในยุคสมัย ปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. สื่อบุคคลเป็นสื่อที่ได้ผลที่สุดในการสื่อสารที่ค้นพบในงานวิจัยนี้ ซึ่งนักเรียนที่ทำกิจกรรม ถือเป็นช่องทางที่กระจายความรู้ไปสู่เพื่อนร่วมชั้นได้เป็นอย่างดี เด็กจะมีกลไกในการ ระดมความคิดและความร่วมมือจากเพื่อนในแบบฉบับ และที่สำคัญ ครูควรมอบหมายการจัด กิจกรรมหรือแต่งตั้งแกนนำโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและได้ ไปจัดกิจกรรมให้แก่น้องๆ เพื่อนๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ได้เจอกับผู้คนมากมาย ทั้งครู น้องและแกนนำคนอื่นๆ ซึ่งนักเรียนที่ทำกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้

จะมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อสามารถเผยแพร่แก่บุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี เป็นการฝึกฝนให้รู้จักทำงานกับส่วนรวมและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

2. นักเรียนที่มีความเข้าใจและตั้งใจนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง จะเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ จะทำให้นักเรียนเกิดหลักคิดที่ดีบนพื้นฐานแห่งเหตุและผล ดำเนินชีวิตอย่างมีสติ รอบคอบ ระมัดระวังและพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์ของสังคมยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

3. สื่อมวลชนเป็นสื่อประเภทเดียวที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว และทั่วถึง ต้องอาศัยการสร้างสื่อที่ดี ซึ่งปัจจุบันรายการทีวีเช่น ช่อง 9 อสมท. ได้จัดทำสารคดีค้นคว้าความพอเพียงเพลงและละครเพื่อนำเสนอองค์ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องจะทำให้ทัศนคติและการปฏิบัติของประชาชนทุกชนชั้นเปลี่ยนแปลงเนื่องจากเกิดการเน้นย้ำอย่างต่อเนื่องสื่อดังกล่าวควรได้รับการเผยแพร่ผ่านช่องทางหลายๆ ทาง

4. รัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐ ควรมีการจัดทำสื่อประเภทแจกฟรี ให้ฟรี ที่นำเสนอแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง การนำเสนอวิถีของความพอเพียงผ่านสื่อโทรทัศน์ให้ดียิ่งขึ้น

5. กระทรวงศึกษาธิการควรปรับหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมให้มีชั่วโมงโรงเรียนรู้หรือ ชมรมเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นในโรงเรียนมัธยมปลายทั่วประเทศ เพื่อเป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการใช้ชีวิตแบบพอเพียงและการปรับตัวเข้าสู่ยุคของ Generation C ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีตลอดเวลา

6. หน่วยงานที่มีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (เช่น เทศบาล อบต. โรงเรียน วัด)

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียน ม.ปลาย ของแต่ละ โรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่

2. จัดทำหลักสูตรการเรียนเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับ โรงเรียน และประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนอีกครั้งหนึ่ง

3. ศึกษาบทบาทของสื่อมีผลต่อกลุ่มบุคคลกลุ่มต่างๆ อย่างไร

บรรณานุกรม

- กาญจนา มีศิลป์วิภักย์. 2554. **ความรู้เบื้องต้นและทฤษฎีการสื่อสาร**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กิดานันท์ มลิทอง. 2548. **เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ อรุณการพิมพ์.
- “เจเนอเรชัน วาย (Generation Y)”. 2557. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://highlight.kapook.com> (11 กันยายน 2556).
- จุมพล รอดคำดี. 2532. **สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา บุญส่ง. 2551. “ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับครอบครัวในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว”. *วารสารวิชาการ* 11, 1 (มกราคม-มีนาคม): 38-43.
- จิตติ วิทยสรณะ. 2542. **ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม การเปิดรับสื่อมวลชน กับความรู้ และทัศนคติ ที่มีต่อรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.2540 ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ณัฐพงศ์ ทองภักดี. 2550. **รายงานการพัฒนาคนของประเทศไทย ปี 2550**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิอมสินเพื่อสังคม.
- ณัฐติยาภรณ์ หยกอุบล. 2555. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6”. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม* 8, 1: 20.
- ดรุณี หิรัญรักษ์. 2542. **การสื่อสารมวลชนโลก**. กรุงเทพฯ: เอเชียแปซิฟิก มัลติมีเดีย.
- ปรมะ สตะเทวิน. 2533. **หลักนิเทศศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- _____. 2546. **การสื่อสารมวลชน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ปริญานุษ พิบูลสราวุธ. 2551. **คลังหลวงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: เพชรรุ่งการพิมพ์.
- พัทธนี เชยจรรยา. 2541. **แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เอลโล่การพิมพ์ (1998).
- มัลลิกา จำปาแพง. 2541. **พฤติกรรม การเปิดรับสื่อของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วรชัย ทองไทย และ อรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ. 2536. **ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริพงศ์ พะยอมแซม. 2530. **การพิมพ์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.

สิริวรรณ กันทา. 2544. **พฤติกรรมกรเปิดรับ และความต้องการข่าวสารการเกษตรจากสื่อวิทยุกระจายเสียง**. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

สุปรียา วุฒิรัตน์. 2556. **นักเรียน**. สัมภาษณ์. 27 พฤษภาคม.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. 2533. **การสื่อสารกับสังคม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. 2550. **สื่อสารมวลชนเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

McCombs, M.E. and Becker, L.B. 1979. **Using mass Communication**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.

Roger, Everett M. and Sevenning Lynne. 1969. **Modernization Among Peasants: The Impact of Communication**. New York: Holt Rinehart and Winston.

Klapper, Joseph T. 1960. **The Effects of Mass Communication**. New York: The Free Press.

Schramm, Wilb. 1973. "How Communication Works". pp. 28-36. **In Basic reading in Communication Theory**. New York: Harper and Row.

Zimbardo, Philip and Ebbesen, Ebbe B. 1970. **Influencing Attitudes and Changing Behavior: A Basic to Introduction Relevant Methodology. Theory and Applications**. Reading, Massachusetts: Addison-Publishing.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง **ปัจจัยการสื่อสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อความรู้ ทักษะ และ
การนำไปปฏิบัติของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา:
ระดับชั้น ม.5 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่**

ผู้วิจัย นายณัฐพล ชัยรัักษ์ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนากุมิสังคม
อย่างยั่งยืน คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการศึกษาถึงปัจจัยการสื่อสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อความรู้ ทักษะ และการนำไปปฏิบัติของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลที่ได้รับจะนำไปเป็นประโยชน์และข้อมูลทางวิชาการสำหรับศึกษาค้นคว้าต่อไป ทั้งนี้จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านโปรดตอบแบบสอบถามนี้ โดยไม่ต้องระบุชื่อลงในแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้จากท่านจะไม่มีผลกระทบอย่างใดอย่างหนึ่งต่อตัวท่านและบุคคลอื่นทั้งสิ้น

แบบสอบถามชุดนี้มี 2 ส่วนประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมที่เปิดรับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และการนำไปปฏิบัติ ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามชุดนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจ

พอดเพียงของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ ปี

3. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 5 สายการศึกษา.....

4. อาชีพเสริม 1. มี 2. ไม่มี

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1. ไม่เกิน 1,500 บาท 2. 1,500 - 2,500บาท
 3. 2,500 - 3,500บาท 4. มากกว่า 3,500บาท

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว

1. ไม่เกิน 10,000 บาท 2. 10,000 - 20,000 บาท
 3. 20,000 - 30,000 บาท 4. มากกว่า 30,000 บาท

7. ภูมิลำเนา

1. อยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ 2. อยู่นอกเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่

8. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอดเพียง จากประเภทของการสื่อสารใดมากที่สุด

8.1. ประเภทสื่อบุคคล

1. ครอบครัว 2. ครู,อาจารย์
 3. ผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้ชำนาญการ 4. นักวิชาการ
 5. ปราชญ์ชาวบ้าน 6. อื่นๆ.....

8.2.ประเภทสื่อกลุ่ม

1. กลุ่มในห้องเรียน 2. เวทีสนทนา
 3. การประชุม 4. การอภิปราย
 5. การปราศรัย 6. อื่นๆ.....

8.3. ประเภทสื่อมวลชน

☐ 1. โทรทัศน์	☐ 2. วิทยุ
☐ 3. หนังสือพิมพ์	☐ 4. นิตยสาร/วารสาร
☐ 5. แผ่นพับ /ใบปลิว	☐ 6. โปสเตอร์
☐ 7. อินเทอร์เน็ต	☐ 8. สื่อการเรียนการสอน
☐ 9. อื่นๆ.....	

9. เมื่อท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อที่ท่านได้เลือก ท่านสนใจหรือไม่

☐ 1. สนใจ	☐ 2. ไม่สนใจ

10. เมื่อท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อที่ท่านได้เลือก ท่านมีความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง หรือไม่

☐ 1. เข้าใจ	☐ 2. ไม่เข้าใจ

ส่วนที่ 2 การสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ทักษะคิด และการนำไปปฏิบัติ ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง ท่านคิดว่าข้อใดคือแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดของท่าน

ข้อ	เนื้อหาสาระสำคัญ	ความคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
1.	เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ภายใต้เงื่อนไข ความรู้ และคุณธรรม		
2.	การดำเนินชีวิตทางสายกลางถือเป็นเศรษฐกิจพอเพียง		
3.	การมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ ไม่หลงไปตามกระแสหรือความเปลี่ยนแปลงของสังคม		

ข้อ	เนื้อหาสาระสำคัญ	ความคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
4.	การลดรายจ่ายหรือต้นทุน การเพิ่มรายได้ ประหยัดและอดออม คือ ความพอเพียง		
5.	เศรษฐกิจพอเพียง คือ การใช้ทรัพยากรหรือสิ่งที่มี เท่าที่มี อยู่อย่าง ยั่งยืน เพื่อให้ก่อเกิดประโยชน์สูงสุด		
6.	ความพอเพียง คือ การไม่เป็นหนี้สิน		
7.	เศรษฐกิจพอเพียง เป็นความรับผิดชอบของภาครัฐ ประชาชนเป็น ผู้กระทำความนโยบายนั้น		
8.	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสูตรสำเร็จ เมื่อนำไปใช้แล้ว จะต้องได้ผลลัพธ์แบบเดิมเสมอ		
9.	การใช้หลักเหตุผลก่อนการตัดสินใจทำอะไร คือ การดำเนินชีวิต แบบเศรษฐกิจพอเพียง		
10.	การประกอบอาชีพการงานด้วยความสุจริต เป็นแนวทางหนึ่งของ เศรษฐกิจพอเพียง		
11.	ศาสนาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง		
12.	เมื่อมีปัญหาอุปสรรค ผู้ที่ดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียงจะ แก้ปัญหาด้วยความมานะอดทน		
13.	การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่บุคคลรอบข้าง เป็นการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจ พอเพียง ด้านประโยชน์		
14.	การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้บุคคลและครอบครัวมีเวลา ให้กันมากขึ้น		
15.	การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ปัญหาอาชญากรรมลดลง		
16.	การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดการดูแลรักษา สิ่งแวดล้อมในชุมชน		

ข้อ	เนื้อหาสาระสำคัญ	ความคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
17.	การดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณ เป็นการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น		
18.	การคิดอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจ ถือเป็น การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง		
19.	การวางแผนชีวิต ถือเป็นภูมิคุ้มกันในตัวตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง		
20.	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้ในทุกๆระดับ ทุกๆชนชั้น		

2.2 ด้านทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง ท่านมีทัศนคติอย่างไรในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดของท่าน โดยถือหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

- 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง
 4 = เห็นด้วย
 3 = ไม่แน่ใจ
 2 = ไม่เห็นด้วย
 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อ	เนื้อหาสาระสำคัญ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถ วางแผน พัฒนา หรือยกระดับชีวิต และความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น					
2.	หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปแก้ไขปัญหา และประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน					
3.	หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้ได้กับคนทุกระดับทุกอาชีพทุกชนชั้น					
4.	หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถขับเคลื่อนให้ประเทศไทยมีความเข้มแข็งในทุกๆด้าน					
5.	เศรษฐกิจพอเพียง คือ ทางรอดของสังคมไทยในปัจจุบัน					

2.3 ด้านการนำไปปฏิบัติตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง ท่านได้นำหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มาก หรือน้อยแค่ไหน โปรดเขียน

เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติที่ตรงกับการปฏิบัติตนของท่าน โดยถือหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

- 5 = มากที่สุด
 4 = มาก
 3 = ปานกลาง
 2 = น้อย
 1 = น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย

ข้อ	เนื้อหาสาระสำคัญ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1.	มีการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน					
2.	รายได้ที่ได้รับ จะใช้ 3 ส่วน ออม 1 ส่วน					
3.	ออมเงินไว้บางส่วนสำหรับใช้จ่ายยามฉุกเฉิน					
4.	มีรายได้พอเพียงกับรายจ่ายในครอบครัว					
5.	มีเงินเหลือเก็บออมไว้เป็นทุนสำรองในครอบครัว					
6.	มีการปลูกฝังเรื่องการประหยัดให้แก่สมาชิกในครอบครัว					
7.	หาอาชีพเสริม ที่นอกเหนือจากอาชีพปัจจุบัน					
8.	มีการวางแผนใช้จ่ายประจำเดือนเสมอ					
9.	ไม่ก่อหนี้สินจนเกินความสามารถที่จะจ่าย					
10.	ลดรายจ่ายด้วยการปลูกพืชผักสวนครัว					
11.	ลดการซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ขนม ที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย					
12.	บริโภคอาหารครบ 3 มื้อ ในแต่ละวัน					
13.	ดูแล รักษาสุขภาพร่างกายตนเองอยู่เสมอ					
14.	ลด ละ เลิก อบายมุข(เช่น การพนัน หวย สุรา บุหรี่)					
15.	ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอควร พoczy พอกิน ตามอัตภาพ					
16.	ซื้อข้าวของเครื่องใช้ในราคาที่เหมาะสม					
17.	ซ่อมแซม/ดัดแปลงสิ่งของเครื่องใช้ที่ชำรุด ให้กลับมาใช้ได้ใหม่					
18.	ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด					
19.	นำเศษสิ่งของเหลือใช้ นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เพื่อลดปริมาณขยะ					
20.	เมื่อครอบครัวประสบปัญหา จะไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา					
21.	เมื่อเกิดปัญหาในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวนำปัญหามาปรึกษาหาทางแก้ไขร่วมกัน					

ข้อ	เนื้อหาสาระสำคัญ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
22.	รอบรู้ ทันทเหตุการณ์ รู้จักฟัง ดู อ่านข่าว และสิ่งที่เป็นสารประโยชน์					
23.	สมาชิกในครอบครัวอายุไม่ต่ำกว่า 7 ขวบ สามารถอ่านออก และเขียนได้ทุกคน					
24.	สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสได้ศึกษาสูงตามต้องการ					
25.	สมาชิกในครอบครัวจบการศึกษาขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด					
26.	สมาชิกในครอบครัวเคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านอาชีพต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐ และเอกชน					
27.	สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตใจสาธารณะ มีความเอื้ออาทร ประนีประนอม และนึกถึงประโยชน์ของส่วนรวม					
28.	มีส่วนร่วมในการเสียสละ แรงกาย แรงใจ ในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม					
29.	ช่วยเหลือผู้เดือดร้อน โดยการทำบุญบริจาค ด้วยเงินหรือสิ่งของ ตามฐานะ					
30.	มีส่วนร่วมในประเพณี และวัฒนธรรม รวมไปถึงการประกอบศาสนกิจต่างๆ					
31.	ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น โดยการสร้างความเข้มแข็ง ผนึ่กกำลัง ในชุมชน และมีการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคง					

ภาคผนวก ข

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นายณัฐพล ชัยรักษ์
วัน เดือน ปีเกิด	3 กันยายน 2527
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2544 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
	พ.ศ. 2550 นิเทศศาสตรบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2553 ผู้ช่วยดำเนินงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พลเอกพิชาญเมธ ม่วงมณี อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่